

СВЕСКА XII.

Сарајево, Децембар. 1894.

ГОД. VIII.

Власник: АЕМ. Консисторија.

Уредник: В. С. Поповић, протојереј.

Број 2745.

ОКРУЖНИЦА.

Свему српско-православном свештенству и народу Дабро-босанске епархије.

У пошљедње вријеме све се више појављују бракови, које свештеници без нарочитог архијерејског одобрења не могу благословити, јер особама, које у исти желе ступити, стоје на путу неке каноничке сметње, као: налазе се у ближим степенима крвног, пријатељског, и духовног сродства; три пута су се вјенчавале није им прошла година дана од смрти умрлог супруга; нијесу достигли за брак пунољетство; желе ослобођење од брачних огласа и т. д. — што све само архијереј има право и може дозволити.

Но на жалост појављују се често и такви бракови, које чак ни архијереј не може дозволити, јер су у сасвим блиском и забрањеном сродству.

Особе пак, које моле за архијерејски благослов, моле то скоро увијек непо средно, а не преко парохијалних и протопрезвитерских уреда, те како незнају сродство описати и по правилима „Корм-

чије“ (књиге о степенима сродства) пртежом означити; то се исто овамо не може ни разумјети, те према томе ни одобрити и дозволити. Но да се може и разумјети, опет се молитељу не може нити смије вјеровати, да је баш онако, како он пише, док то дотични парох не опише, разјасни и засвједочи. За то се такове молбе увијек од ове духовне власти повраћају преко протопрезвитерских надлежним парохијалним уредима на разјашњење и засвједочење о њима.

Усљед тога направи се много посла, а ствар се отеже много више, него што би било, да је иста молба одмах преко свештеника упућена, који би ју објаснио, и са својим мњењем спровео. Особито телеграфичне молбе, као још краће и неразумљивије, не могу се овамо много у призрење узимати.

Даље, многи подносе такове молбе баш на пет-шест дана пред пост (Рожд-

дества Христовог, велики, и друге), тако, да се до поста не може ни одговорити, и поштом испратити, а камо ли још и разјашњење од протопрезвитерског и парохиялног уреда о тој молби потражити, особито гдје парохиялни уреди у својем мјесту поште немају, те многи брачници и којима би се дозволило, услед свега тога остану преко поста невјенчани.

За то се овом окружницом препоручује свему српско-православном народу ове Богом чуване епархије, да избјегава све такве бракове, који су у ближем сродству. Јер, колико је с моралне стране пред Богом грјешно а пред поштенем свијетом заворно и саблажњиво непоштовање крвних породичних веза: толико је још с физичке стране за пород убитачно склапање бракова у блиском сродству; јер науком је доказано, да се из таквих бракова обично рађају глуви, нијемци, судудаста и други различни умни и тјелесни богаљи.

Даље, препоручује се, да се молбе за диспензације (брачне дозволе) увијек по упуству свештеника, а преко надлежног парохиялног уреда овамо управљају.

Молбе треба увијек правити прије, него што су се брачници састали; и благовремено, а не тек на неколико дана пред сами пост.

У молби треба, поред осталог, увијек навести: име и презиме женка и невјесте, из кога су мјеста, парохиије и протопрезвитерата.

Број 2903.

ОКРУЖНИЦА.

Свима српско-православним протопрезвитерским уредима Дабро-босанске Епархије.

Позивају се сви протопрезвитерски уреди Наше Богоспасаеме Епархије, да прегледају матице свију подручних им парохиялних уреда, и да до конца јануара идуче 1895. поднесу овамо истинит исказ:

*

Пречасном свештенству налаже се, да такве молбе спроводе са својим мњењем, тачним и истинитим објашњењем сродства, и цртежом по правилима Крмчије, назначивши имена свију лица у томе сродству, наводећи шта ко коме у сродству спада.

Све нужне доказе, који су у коме случају потребни, треба навести и припијети као: године старости брачника; у који брак ступају; нужду и потребу дозволе за тај брак; морално стање брачника; ако су удовци, колико је времена протекло од смрти умрлог сунруга; ако се моли опрост од огласа, навести разлоге и узроке зашто се то тражи и т. д.

Поред тога, свештеници, који добро не разумију степене сродства, нека никада сами по себи и у напријед не дају обећање молитељима, да ће им се брак дозволити, јер догађало се је, да су се молитељи услед такога обећања састали, а међу тим архијереј није дозволио, те је свештеник због тога у неприлику дошао.

*

Позивају се протопрезвитери, а преко њих и сво парохиялно свештенство, да ову окружницу народу у својим парохияма уобичајеним начином објаве и прочитају, те да се од дана објаве по њој сви равнају и управљају.

Из конзисторијалне сједнице.

У Сарајеву, 24. новембра 1894.

АЕ и Митрополит Дабро-босански:

Ђорђе Николајевић с. р.

а) који од подручних свештеника уредно води парохиялне протоколе?

б.) од које се године ти протоколи воде? сходно изданим окружницама ове духовне власти од 12. децембра 1882.

број 1452., 27. јануара 1883. број 153. и 28. априла 1883. број 422? и

в.) који парохијални уреди имају попуњене и уређене домовне књиге?

Овој духовној власти потребно је знати, који свештеник својој задаћи и изданим наредбама савјесно одговара, који ли држи олако то, што и свјетска и црквена власт налаже чинити.

Ако у вашем протопрезвитерату има и таквих свештеника, да своје парохијалне

уреди не воде како би требало, то их подучите и опомените, да морају, *под строгом одговорности*, својој дужности одговарати, и ако је што занемарено, у што краћем времену у ред довести; о чему ћете ви, као протопрезвитер имати озбиљно настојавање и бригу водити, и сваке визитације прегледати.

Из конзисторијалне сједнице.

У Сарајеву, 8. децембра 1894.

АЕ и Митрополит Дабро-босански:
Ђорђе Николајевић, с. р.

Број 2934.

ОКРУЖНИЦА.

Свима протопрезвитерским уредима Дабро-босанске Епархије.

Висока земаљска Влада (статистички одјел), отписом својим од 4. децембра т. г. број 127.022 изјављује овамо, да потребује исказ и податке врху свију окупацијом затечених парохијалних уреда и станова, црква и манастира, особито онијех парохијалних уреда и свештеничких станова, као и црква и манастира, које су послје окупације, од године 1878. саграђене или обновљене.

Услед тога, позивају се сви протопрезвитерски уреди, овој Митрополији принадежећи, да *најдаље, до конца мјесеца јануара идуће 1895. год. поднесу овој конзисторији тачне исказе:*

1) које парохије имају свој парохијални стан — новосаграђен, које ли стари свештенички стан и, које је године саграђен — односно поправљен?

2) која парохија има своју цркву, и је ли та од слабог или тврдог материјала подигнута и кад?

3) је ли црква на своме или на туђем земљишту, колико је метара то земљиште дуго и широко, колико је зграда црквена вриједна, кад је освјештана, и од кога архијереја?

4) има ли црква потпуне утвари и одјејанија своја и откуд је то набављено?

5) је ли црква прекривана и проширивана и кад?

6) у каквом се стању сад налази зграда црквена? и,

7) које су то цркве, које је Висока земаљска Влада удостојила своје новчане потпоре или која је црква обдарена црквеним одјејанијем, књигама и утварима?

Окружницом ове Митрополије од 10. јула 1886. број 937. било је позвано пречасно свештенство, да сличан исказ о црквама овамо поднесе, што је и учињено; али тај исказ није толико потпун, — нити би се њим тачно могло удовољити захтјеву Високе земаљске Владе. Осим тога, од године 1886. до данас, подигнуто је доста нових Божијих домова, па и таквијех, који нијесу са знањем и одобрењем ове духовне власти направљене; чак има их и таквијех, који неналично на цркву, нити се, као такве, могу сматрати за јавне богомоље православне.

Тога ради ова Конзисторија очекује, да ће пречасни протопрезвитерски уреди овом приликом изнијети јаснији преглед наших св. црква и манастира и да ће на вријеме овој наредби удовољити.

Сарајево, 12. децембра 1894.

АЕ и Митрополит Дабро-босански:
Ђорђе Николајевић, с. р.

О ХРИШЋАНСКОМ ВАСПИТАЊУ ДЈЕЦЕ ДО ШКОЛЕ.

Посветио сјени Јова Перовића,

учитеља и народног мученика

Поп Јован Гргуревић.

(Свршетак).

5. Настава у вјеронауци.

У почетку рекли смо да ћемо говорити о васпитању дјетета до школе, т. ј. до онога часа, кад дијете пође у основну школу, а то је до седме године његовога узраста. Било је временâ, да су се дјеца и раније узимала у школу; па и данас има родитеља, који желе да им се дијете што прије прими у школу. Но пошто се освједочило, да то ни у колико није корисно било за дјецу, законима се забранило примање дјеце у школу, прије седме године. Тек седмом годином дијете се оспособљава за неку врсту систематичног школског учења. Због тога они родитељи, који пристају за учитељем и мољакају га, да им дијете прими у школу раније, врло гријеше; јер обично на оваку дјецу учитељи се у школама и не осврћу; а дјеца, с којом учитељ не разговара губе љубав према школи, те је неће имати ни онда, кад би требало да имају.

Готово сви новији педагози препоручују за дјецу реално учење, уклањајући испред њих све, што за њихова чула не би било схватљиво. Цјело хришћанство од почетка, па до краја испуњено је за нас непостижимим и великим тајнама, но божанственим истинама, које показују силу свога дјејствања у нама. Кад ово знамо, онда нам се са свим природно намеће питање: какво ми то хоћемо овдје *хришћанско настављање* док још дијете није способно да разумије довољно ни оно, што је стварно? Кад вјерујемо да на дијете крштењем силази сила св. Духа, која га препорађа новијем животом, онда морамо вјеровати, да на дјетињој души по-

чиња особито благоволење Божије, које му даје моћи и да Његове тајне разумије. Но и поред тога ми нећемо овдје оно учење, које се у школама предузима, него учење у неком другом облику, кога ћемо мало ниже изложити.

Узмимо за примјер зрно сјемеца, које је метнуто у земљу с намјером да свој плод произведе, па се запитајмо: давамо ли ми сјемени потребну храну, да се развије у цвијет и плод? — давамо ли ми цвијету ону његову боју и оне мирисаве екстракте, те су у њему? Ништа. Све се то врши без нас, а по ријечи Онога, те је још у почетку изрекао начело: „нека пушта земља, из себе траву, биље, што носи сјеме, и дрво родно, које рађа род по својим врстама, у којем ће бити сјеме његово на земљи. И би тако“! и јесте тако, и биће тако: „од селе докле буде земље“ (Бит. 1. 11. и 8. 22). И наша дјеца без нас развијају се и расту по урођеној својој способности, која им је од Бога. Биљке за развијање влаже се кишом из облака, или росом са земље, а дијете за развијање своје душе влажи се благодаћу св. Духа. Дијете кад се крсти запечаћава се тајном светог миропомазања, но како то бива ми вијесмо у стању сазнати. Ми то вјерујемо. Св. ап. Јован вели да нас ово помазање *учи* свему (I Јов. 2. 27). Дијете, које је миропомазано, живи под благодаћу св. Духа, и ми у то не смијемо сумњати. То тајанство станује у дјетету, као искра под пепелом или као неко сјеме у земљи, које треба да се развије. Васпитачима је дужност да то развиће потпомогну, но сугласно са природом дјетињом и примје-

www.прима хришћанскога живота. Васпитати дијете у вјери, значи: пробудити у њему наду и распалити љубав; а за ово двоје не требамо се ограничавати никаквим временом. Дјетету се може вазда говорити о Богу и о владању по Божијој вољи, разумије се, онолико, колико узмогне његова природа у се смјестити.

Дијете док изађе на свијет гледа кућњу чељад на молитви; мајка, кад год дијете лијеже осјењава га знаком часнога крста и призива над њим ангела хранитеља да га чува; дијете гледа у кући иконе и пред њима кандило да гори; оно гледа и плаво небо искићено сјајним звијездама, гледа сунце и мјесец и небројене предмете у природи. — Мајка води дијете у цркву, и оно ту види многе св. иконе, види запаљене свијеће и кандила, види свештеника у особитом одијелу да служи и многи народ да побожно стоји на молитви; најзад дијете има прилике да види мртваца спроводе и опијела; па онда, оно се причешћује из св. чаше тијелом и крвљу Христовом и т. д. Све ово дијете и види и чује прије седме године, прије него пође у школу. Па, зар, кад стане говорити неће нас о свему томе по нешто запиткивати и, зар, му нећемо одговорити? И прије смо једном приликом рекли, да треба дјетету вазда и на свако питање одговарати. На тај начин треба дјетету о свему овоме дати просте, али правилне појмове, јер ће то бити основа за школско настављање. Кад нас дијете за што успита, онда му о томе нешто и говоримо, јер се оно тек тада за то интересује, па за то ће нас најбоље и разумјети. У овоме облику треба да буде сва хришћанска настава за дијете до седме његове године.

Прије свега треба нам се, што је могуће више, побринути да дијете Бога позна; јер познати Бога, то је најсветија

дужност свакога човјека на земљи. Св. јевангелист Јован пише, да је живот вјечни познати јединога и истинитога Бога и Исуса Христа, Кога је Он послао. (Јов. 17. 3). Ко не познаје Бога не живи душом, и такав не зна, шта је истина. Потпуно познати Бога у свима Његовим својствима, није могуће никоме, о чему стоји свједоштво и у књизи о Јову, гдје пише: „Бог је велики и не можемо га познати . . . .“ (књига Јова 36. 26); јер кад би свијету допустио да Га са свим позна не би више био оно, што јесте. Ми гледамо ову божанску природу, која је бескрајна и из ње се учимо Бога познавати. Знамо да никакав људски ум није у стању био све ово што видимо и умом замисљамо овако створити и уредити, за то и држимо да има неко натприродно суштество, које је аутор свега тога и које о свему промишљава. Из ове за нас чудновате природе ми се учимо о Богу и Божијим својствима. Но писана Божија ријеч, која се налази у светијем књигама учи нас најбоље о томе.

Није тако тешко младу дјетињу душу упознати са Богом, као што се то на први мах нама представља. Ако је дјетиња душа још проста и не развијена, ми ћемо просто њом и радити. Опомињем се овдје једног случаја, кад сам једне вечери преко љета сједно у својој авлији и ушивао један тефтер; а домаћица припремаше вечеру у кујини, која је на неколико корачаја била пријеко од мене. Наша мала дјевојчица, која још није имала пуне три године, играла се испред нас и трчкарала сад к мени, а сад к матери. Сунце тек што бијаше зашло, а пун мјесец иза мојијех леђа преко брда помаљаше се. И звијезде већ овдје, ондје, по небу стадоше бледучати. Моја мала дјевојчица на један пут притрчи преда ме

и запита: „Тата! Шта то градиш?“ — Градим књигу. Па ће онда: — Јеси ли ти и они мјесећ начинио?“ — Нијесам; то ја не могу начинити, њега је Бог начинио. Сад више није било краја њеним питањима. Питала ме за многе предмете око нас, ко их је градио, на што је вазда добивала одговор: *Бог*. И доцније много пута дијете је радо са мном заметало оваки разговор и давало ми разна питања, на која сам му ја вазда био услужан својим одговорима. У овакијем случајевима дијете се красно и врло лако може поучити, да је Бог један и да је на небу, да је Он свемогући и свезнајући. Не треба дјетету за ово држати никаква предавања, јер то неће ни помоћи; кад вас за што запита онда му и одговорите. Наравно, дијете у овом добу све ће то везати за предмете из природе. Замишљаће Бога, као каква огромно-великога човјека са неизмјерном својом снагом, који има свој стан горе на небу за то, да може свакога лакше да види доље на земљи. Сунце, мјесећ и звијезде држаће да су Божије свијеће. Но овдје треба васпитачу добро бити опрезну. Не треба никад дјетету казати, да су те свијеће ради Бога, да Он види, него ради нас да ми можемо видјети дању и ноћу, да не би посумњало у Божије „око свевидеће“, које види у помрчини као и на дану. Исто тако и за остале предмете и ствари, које су на земљи, треба дјетету вазда говорити да их је Бог на нашу употребу створио и дао. Што ће дијете с почетка замишљати Бога, као човјека, у облику тијела, то ништа не смета, кад буде вријеме за то, лако ће Га оно обстракирати. Па и ми одрасли, кад хоћемо један другоме да лакше Бога преставимо, замишљамо Га у облику човјека. И син Божији, Исус Христос, који је и сам Бог, кад се хтио

показати људима, да га могу видјети, показао се је у човјечијем тијелу, па у том облику и на иконама Га сликамо. Многи родитељи, кад дијете пружи прет на икону и запита: шта је то? одговарају: „то је Бого“. Ово ми не одобравамо. Јер у таком случају дијете замишља сваку слику, у човјечијем тијелу представљену, да је Бог и по томе држаће да има више Богова, што не смије бити. Осим тога, кад дјетету говоримо о Богу, говоримо као о Богу живом, Који је увијек у дјелствујућем стању, т. ј. Који не престано даје сунце или кишу, облаке или ведрину, грмљавину или мирноћу; топлоту или ладноћу; болест или здравље и т. д. и т. д. те и по томе нема смисла показивати дјетету на икону, да је она Бог; јер ће дијете брзо и само увјерити се, да је то мртва ствар, која не може та чудеса у природи да производи. На овако питање треба одма дјетету казати да је икона *слика Божија*. Ако оно и не могне одма схватити, шта то значи, не треба се бојати тако му казати, јер неће бити далеко да ће оно то и појмити. Најбоље ће се дјетету преставити разлика између Бога и Његове слике, кад се метне прод огледало и себе у њему види; онда се дјетету каже овако: оно што си ти у огледалу, то је Бог у овој слици — икони. Него за ово већ треба да је мало поодраслије.

Кад дијете на овај начин добије појам о Богу лако му је у душу улили и поштовање према Њему. Већ и та мисао, да је Бог праузрок свему и да све од Њега зависи, сама по себи даје човјеку у срце неки страх и уважење према Њему. Осим тога свакодневне кућевне молитве, које се у доброј хришћанској кући свршавају, а дијете их слуша и гледа, чине на њ велики утисак побож-

ности и богопоштовања. Добра и права хришћанка сваки посао око свога дјетета започиње и свршава молитвом одма од рођења његова. Кад га превржи, кад га нахрани и лијеже, вазда виче: „Боже помози!“ и осјењава га знаком часнога крета. Не треба мислити, да ове ријечи немају силу свога дјејствовања над нејаким дјететом тим прије, што има у себи душу и живи искром Божанскога Духа; јер знамо да крст чини велики уплив и над мртвим стварима. Божију помоћ треба вазда над дјететом призивати и ш њим Богу молитве чинити; јер нијесмо у стању одредити онај час, кад се у њему почиње развијати чувство религиозности. Ми знамо само толико, да оно (чувство религије) предходи свима другим. У добрим хришћанским кућама породице устају најмање два пута на молитву, у јутру и у вече пред вечеру или пред спавање. Док су у јутру сва чељад код куће, чим устану од спавања, обуку се и умију скупе се и заједно моле Богу, да их укријени тога дана у предстојећим пословима и да их сачува од могућих биједа и гријехова. Обично говоре: „Боже нам помози“ и „Боже нам опрости гријехове“! Још ако се деси какав да зна читати, ту је одмах „Часослов“ и „Псалтир“ и из њих чита однеке молитве, а остали слушају, стојећи побожно и кретећи се. Кад се молитва сврши домаћин разреди послове и онда сваки иде на своју страну. У вече опет, кад се сви скупе, обично пред вечером устају на молитву, да захвале Богу, што им је тога дана био на помоћи и да му се препоруче, да их из свога будног ока ни у поћи не испусти. Све ово дијете треба и да слуша и да гледа, па ће и само доцније тако родити; а неће требати нико да га нагони. Хришћанство је дјетету урођено и тако ће се најбоље у њему развијати

заједно са тјелесним узрастом. Будите се у њему побожно и страх према Ономе, који је највећи и коме се свака твар покорава и снебива. На овај начин породица је мала црква Христова, на којој благослов Божији почива. У овакој породици бива оно, што ап. Павле пише Колошанима и то је: „Ријеч Христова да се богато усели у вас, у свакој премудрости учећи и свјетујући сами себе са псалмима и појањем и пјесмама духовнијем, и благодати пјевајући у срцима својим Господу“. (Кол. 3. 16).

Из домаће богомоље дијете прелази у општинску т. ј. у св. храм Божији. Добри и прави родитељи често своју дјецу треба у цркву да воде. У цркви је са свим други ред, но што је у кући. „Љепота храма, свијетлост свијећа и кандила, свијетле одежде свештенослужитеља, појање и мирно стајање богомољаца, окренутих олтару, свештени чини, одсутност предмета свагдањег живота, не допуштено непобожно кретање, захтјеви да се обрати пажња на нешто више, изванредно — све су ово лекције побожности пред Богом“ (Из сл. преосв. Амврос.). Цјелокупно богослужење црквено и оне дивне и узвишене варијације у црквеном појању, све то изазива дубоку побожно и страхопоштовање према Богу и означава главније догађаје из живота Исуса Христа.

Зар има срца, које се у очи Великог Петка неће растужити, а на свијетли празник Пасхе-Ускреса развеселити? Дјетине срце њежније је и мекше, него у одраслијех; за ње ова осјећања бити осјетљивија и интересантија, него за старије, особито пак онда, кад му се по која ријеч каже о значењу дотичнога празника, кад оно тај свој осјећај веже за успомен догађаја из живота Спаситеља. Биће доста штошта ту, да дијете неће моћи разумјети,

али ништа за то, због тога оно се не смије одбијати од цркве; јер и ако неће све разумјети, али хоће срцем осјетити, а то баш и јесте оно, у чему се васпитање највише и састоји. Посјећивање заједничкога, општега богослужења, важно је и због тога, што је сам Христос казао, да гдје су два или три у Његово име сабрани, и Он је ту. Осим тога дјеца се ту уводе у ширу, већу породицу хришћанску, којој је глава сам Христос Спаситељ и са којом они доцније и знају живљети и рачунати се, те се тако више познају и долазе ближе једни с другима.

Највише што дјетету пада у очи, то је служећи свештеник у свештеном одијелу у цркви. Дијете се већ навикло у кући на оца, као кућевнога старјешину, који располаже и управља, и сада те своје мисли преноси и на служећег свештеника, као старјешину и управитеља у цркви при богослужењу. Свештеник је од Бога послан да у цркви вјернима приповиједа о Богу и тајнама Божијим и због тога већ њега у томе послу и неможе нико други достојно замјенити. Није довољно само то да ми дјеца покажемо појмове о вјери, да их она запамте, као н. пр. бројеве до стотине, па да их изброје, него треба још да то и живо осјете. Хришћанство се помоћу вјере развија из срца, а за вјеру потребан је ауторитет. Срце је дјетиње њежно и меко и због тога лако се подвргава упливу ауторитета свештеничког у цркви. Ко је чуо да се кад дијете више бојало матере, него оца? То је немогуће и према природним одношajима оца у породици. Отац је у породици оно лице, од кога све зависи, у свему располаже и у кога је усредсређена и туга и радост, отуда дијете и свој живот условљава у њега и према њему има страх и уважање. Отац је за дијете предмет власти, и будући да оно

то гледа још од свога рођења вазда с тим осјећајима живи, па и умире. Дијете долазећи често у цркву и гледајући ту служећег свештеника, као старјешину и управитеља у богослужењу исте те мисли преноси са оца на њега. Дијете правилно васпитано хришћански има дивна и узвишена осјећања поштовања према свештенику! А ово је и врло потребно да буде, јер гдје се свештенство не поштује и не уважава, ту је с вјером свршено и нестаје онијех дивнијех и узвишенијех појмова о дужности човјека према Богу и домовини. Ако наш васпитаник нема довољно уважања према свештенству док је још дијете, заста још мање ће га имати доцније као човјек и за његово срце неће се хватати ријеч Божија, која излази кроз уста служитеља олтара Божијег. На против, пак, код оних, који довољно уважавају и поштују свештена лица, ријеч Божија има највише уплива, кад је на уста свештеника изговорена. Евангелист Марко примјећује, да су Јудеји са дивљењем слушали проповијед Исуса Христа за то, што их је Он учио, као Онај, који власт има, а не као књижевници. (Марк. 1. 22 и Мит. 7.29). Па ми то знамо и из обичног живота да вазда пријатније слушамо онога, кога уважавамо, него кога не уважавамо и да његова ријеч над нама има и много већег уплива. У очима дјетета много значи и спољашњи изглед свештеника, који се њиме одваја од осталијех људи. Осим тога свештеник је лице, образовано у вјери много више, и по томе знаће дјеца тај предмет умјешније и представљати, него други, особито пак онда, ако поред свога богословскога знања узима и педагошке дидактике (вјештине). И по томе дјеца ће много више користити имати од вјеронауке, ако је слушају од свештеног лица, него од свјетовњака. Због тога свештеници треба често пута да пропо-

вједају дјеци о вјери њиховијем језиком, т. ј. онако и онолико, како и колико ће за дјецу најсхватљивије бити.

Свештеници често имају посла и у кућама својих парохијана, вршећи тамо разна свештенодјејства и тако долазе у додир са дјецом од тога дома. Добри и савјесни свештеници призиваће к себи дјецу домаћинову и очинским тоном питаће их како се владају између себе, па онда према старијима у кући и изван куће и том приликом одобрити им све оно, што је добро и поштено, а оно, што буде недостојно и за њих штетно казаће им да је гријех и да ће Бог то казнити, препоручујући им да се у будуће, у чему су неваљали, поправе. Он ће им тада показати да је Бог свемогућ, да је милостив и да радо опрашта гријехове онима који се покају и зареку да више неће гријешити, и да је стрпељив, т. ј. да не ће грјешника одма да казни, него га чека да се покаје и поправи; но најзад, колико ће и докле Он бити премз коме стрпељив, да то не знамо, и т. д. Осим тога у оним мјестима, гдје нема школе окупљаће често пута сву дјецу, држаће им разне поуке, учиће их како се ваља прекрстити, па онда молитви господњој — „оче наш“, „Богордице дјеве“ и „вјерују“. — Све ће то дјеца боље запамтити и с већим уважањем примити од свештеника, него од кога другога.

Васпитачи, настављајући своју дјецу у вјери не смију ни кад изгубити из вида, да им сваком могућом приликом треба напомињати о наградама и казнама Божијим према нама за ова или она наша дјела. Без овога сав посао у вјери биће сувопаран и неће имати никакве занимљивости. Сваки човјек, радећи какво добро дјело, нада се од њега уживати и добре плодове. Вјера је добро Божије дјело и

овај, који право и истинито вјерује, треба да се нада, да ће за то код Бога уживати и блага Божија, било на овоме или на ономе загробноме свијету. У овакоме послу треба вазда да се прелази од онога, што је чулно (стварно) к ономе што је надчулно, јер ће дијете па тај начин лакше нас појмити и разумјети. За ово ми имамо у свакидашњем животу нашем безброј примјера и свјedoцаба, на које треба дјеци показивати. „Ко зло ради, зло и пролази“, вели наша народна пословица, а „ко добро ради нека се добру и нада“. Лупежи, убијце и варалице, и изван грађанских судова, често пута буду кажњени од Бога док су још на земљи било каквим тешким болестима душевним или тјелесним, или каквим великим материјалним губитцима, или иначе каквом тешком жалашћу, која се не да заборавити, или народним презрењем и т. д. Осим тога ми видимо често пута, на супрот овоме, добри и поштени људи, и који ваљано и марљиво ради, да су сретни и задовољни. Дијете гледајући ове резлике међу људима, док добије толико свијести, да може разликовати једне од другијех, пита ће: за што је то? На оваково питање ми му морамо одговорити, да је то од Бога, да Бог рђаве људе казни за њихова неваљалства, а да добре и ваљане награђује добром за њихова добра дјела. Даље, дијете ће у животу наћи и таквијех људи, који су добри и поштени и који вазда добра чине, али да трпе разне биједи и невоље и на противневаљалијех људи, који су сретни и задовољни, па ће нас питати, и ово за што је? на што му такођер морамо одговорити. У оваковом случају дјетету се каже, да је Бог преко свега благ и добар, и да Он жели да сви људи буду добри и поштени и за то грешника неће одма да казни, него га чека да се покаје и престане

гријешити, па да му онда гријехове опрости. А за оне пак, који нијесу заслужили, а пате, каже се да су то гријеси његовијех родитеља, старијих или његове дјеце и т. д. и осим тога да Бог често пута куша праведника, хоће ли у невољи бити издржљив, т. ј. хоће ли за то на Бога ердити се или ће бити задовољан и Бога хвалити, па да га према томе онда награди или казни.

Говорећи, управо рећи, напомињући дјетету често пута овај суд Божији на земљи, треба га упућивати да мисли и о страшном Божијем суду, који долази пошље смрти. Све уредбе и сви закони Божији на земљи одређени су једино на то, да човјека припреме за овај највећи Божији суд, иза кога има бити вјечно блаженство (срећа-задовољство) или вјечна мука. Човјек има тијело од земље, а душу од Бога и њом живи. Душа се не може видјети и непропаљива је, а тијело се предаје зељљи, да у њој труне. По слободној вољи човјек заслужује вјечно блаженство или вјечну муку. По разуму човјек знаде оно, што је право и поштено, као и оно, што је неваљало. Бог хоће да сви људи буду у вјечном блаженству, по за то треба да човјечија воља буде потчињена разуму и да бира радње, које су по Божијој вољи, а слажу се са разумом. Човјек треба да ради и говори вазда оно, што је поштено, праведно и истинито. Но пошто људи по својој слабости често гријеше и нехотично, то је Бог дао људима свештенике, да се код њих чисте од гријехова накајањем и св. причешћем. И Бог радо опрашта гријехове људима, који се истинито покају. Све казне, које Бог даје људима овдје на земљи на то су, да се људи опомињу да има Бога и да ће бити страшан суд, на коме ће се свима најправедније за дјела судити, те да би људи вазда имали на

уму да им ваља радити оно, што је поштено, праведно и истинито. Да би се ово код дјеце постигло васпитачи треба да су вазда међу њима и да их у свакој погрешци исправе са ријечима: *што је гријех и то неваља*. Осим тога вазда треба да им говоре, да Бог чује и види сваку њихову погрешку и да се од њега ништа сакрити не може. Кад је вријеме од *исповиједања* васпитачи су дужни дјецу испратити са ријечима: идите, дјецо, к нашем свештенику, па му све кажите, што сте кад неваљало учинили или рекли и молите га да вам опрости; јер ако вам он опрости и Бог ће вам опростити. А свештеник знаће какву поуку треба коме дјетету дати.

Дјеца којој се овако буде говорило о Богу и вјечном животу, неће се плашити смрти, која је за свакога неизбежна, него ће је сматрати прелазом из једнога живота у други, који је бескрајан. Чуваће се неваљалијех дјела, због којих могу бити осуђена на вјечне муке, а добра дјела би ће за њих лака крила, којима ће се узносити са земље к Богу горе на небо.

Нека ово за сад буде доста да послужи нашијем родитељима као мали руковођа у домаћем хришћанском васпитању дјеце. Моја ће бити највиша радост, ако им овијем будем и најмање услуге учинио. Остало предајем школи да она настави како зна. Само они, који су дуго били учитељи, знаду какве су то тешкоће радити у школи са оном дјецом, која имаду покварено домаће васпитање!...

„Кад ја бијех мало дијете, као дијете говорих, као дијете мисљах, као дијете размишљавах; а кад постадох човјек избаћих дјетинство. Тако сад видимо као кроз стакло у загонетки, а онда ћемо лицем к клици; сад познајем нешто, а онда ћу познати, као што сам познат. А сад је ово троје; *вјера, нада и љубав*“ (1. Кор. 13. 11, 12, 13).

СВ. ЈОВАН ДАМАСКИН.

(Превод).

При крају седмог вијека по рођењу Христовом, *Сарацини*, народ мухамедове вјере, који су живили у Сирији, завладале и хришћанским градом Дамаском и подвргоше све хришћане, никаква не штедећи, гоњењу, осуђујући једне на смрт и мучење, а друге, као какву робу, продавајући по пазарима или трговима. У то вријеме строго се забрањивало, под пријетњом најжешће смрти, исповиједати име Христово.

По особитој вољи Божијој, незнабожци, у сред општег гоњења хришћана у граду Дамаску, не само да нијесу дотакли се породице благочасног хришћанина Сергије Мансура, не само да нијесу истог у робство продали, него и цијело његово имање остало је недирнуто. Њему је (т. ј. Сергију Мансури) дозвољено било, да отворено може славити име Христово и вјеровати у њега. Калифа сарацински постави Мансуру судцем Дамаска и начелником над свима градским зградама. Сергије Мансура, имајући сад високо достојанство, чинио је велика добра својим једновјерцима, закупљивао робове, ослобађао оне, који су били у тамницама, укратко указивао је свима помоћи, само ако ју је когод требао, па многе и од саме смрти избавио. И његова вјерна супруга бијаше побожна хришћанка, а добра помоћница сиромашним.

Благочестиви хришћанин Сергије имађаше сина по имену Јована, кога прозваше Дамаскином ради тога, што се је родио и одрастао у граду Дамаску у Сирији.

Сергије користећи се особитим расположењем сарацинског калифе, не мотрећи на жестока гоњења хришћана, кретио је свога сина по хришћанском обичају, и све је могуће употребио на то, да га вас-

пита у духу хришћанске вјере. Но пошто је имао на себи дужност градског судца, то је увидио, да не може своје циљу доћи, те је у то име тражио бољег учитеља, но није знао, гдје ће га наћи и коме ће се зато обратити. Будући, да је био оптерећен са великим послом, он је молио помоћ од самог Бога.

Пошто су Сарацини овладали градом Дамаском, то су често упадали и у сусједне градове и села, гдје су хватали у плијену хришћане и продавали их на градским пијацама. Један пут доведу Сарацини много хришћанско робље. Међу овим робљем бијаше и један калуђер (инок) по имену *Космо* родом из Италије. Пошто су га довели у Дамаск, поставише га са осталим робовима на градском тржишту. Многи од робова хришћанских бијаху осуђени на смрт, а некима пак бијаше преосуђено, да ће се спремити у робство Недужни робови смјерно стојећи, очекиваху сваки час, када ће им се приближити мученички крај; у броју истих бијаше и Косма.

Мучиоци бијаху готови, да подвргну робове мучењима, но чекаху само заповијести. Осуђени на смрт хришћани, подигоше очи своје на небо, и мољаху Бега, да их укрјепи у страдањима, која им пријете; за тим се окренуше Косми, падоше пред њим на кољена и са сузама мољаху га, да се он за њих Богу помоли, како би без муке претрпили све па и саму смрт. Кад то виђеше Сарацини запиташе Косму, какво је он имао звање међу хришћанима у својој земљи.

„Ја нијесам имао никаква звања, нићи свештеничког, него сам био само прост монах“. Рекавши то калуђер, преда се

тузи, из очију његових потекоше сузе и горко заплака. У исто то вријеме случајно наиђе туда Сергије Мансура и примјетивши калуђера ће плаће, ступи с њиме у разговор, хотећи га утјешити.

„Човјече божиј, зашто у залуд плачеш на овом свијету, та је си ли се ти одрекао од њега и умиреш ли за свијет. Па шта онда хоћеш и шта желиш?“

„Ја сам се до душе одрекао овога свијета, као што ти рече, те не плачем, за то што овај свијет остављам, него плачем, што иза себе не остављам никаква наслједника“ одговори калуђер.

Кад је Сергије чуо од калуђера те ријечи, задиви се, како високо говори један прост мовах и запита га:

„Па знаш ли ти, оче, да си се ти завјетовао Богу, да му служиш, да његове заповиједи чуваш, и учиниш друге да тако исто раде“.

„Ја не говорим о тјелесној дјечи, него о духовној, и ти ме ниси разумио господине — продужи калуђер — и ја да сам сиромах у овој мојој одјећи неби желио, него сам спреман са духовним богатством с којим ме је Господ обдарио још из дјетинства. Још у својој младости, ја сам изучавао разне науке, као: филозофију, богословију, земљодјелство, музику, астрономију, сазнао тајне природе и много других наука, но све дароване ми од Бога науке, остаће без икаква плода. Још их не могу никоме оставити у наслједство, јер немам такога човјека, који би ме слушао и разумио. Ако ме случајно Сарацини убију, дужан сам доћи пред Бога, но не као дрво, које даје рода, него на против као безродно дрво, или као *јеванђелски слуга*, који је сакрио од свога господара таленат. Ето за то ја плачем“.

Мансура видећи пред собом тако ученог човјека бијаше веома рад томе са-

станку, за тим рече Косми: — „Може Бог и испунити твоју жељу, не плачи, свети оче!“

Утјешивши тако Косму, који је плакао о Сергије оде сарацинском калифи. Кад је њему дошао Мансура је молио калифу да поклони живот калуђеру Косми и замоли, да га узме себи, што му калифа и дозволи, и молбу му услиша. Послије тога Сергије узе младог калуђера себи у кућу и повјери му, да васпитавава његова сина Јована и још једног младића.

Са необичном ревношћу и усрдношћу старао се је млади калуђер, да што боље васпита повјерену му дјецу. Старање његово постигло је своју цијељ. Обадвоје дјеце учило се је доста добро, а особито млади Јован; он се је одликовао ванредном способношћу и разумом, и са најбољим напредком изучио је све науке, које му је предавао калуђер Косма. Кад се је образовање дјеце свршило, калуђер зажели удаљити се у манастир. Шта није Сергије радио, какве уговоре с њим није склапао, само да остане у његовој кући. Али Косма одлучно желише да у манастир иде.

„Ја хоћу — говорио је — да испослујем код ученика, који су старији од мене, како би се могао боље утврдити у вјери христовој.“

Сергије Мансура није се више усудивао, последије такога одговора, задржавати га и Косма оде у манастир „Лавру св. Саве“, у којој је остао до смрти. Послије неког времена умре и отац Јованов Сергије Мансура. Калиф Сарацински, који је оца Јованова сасма волио, који је је уважавајући очине заслуге, и синовљеве способности, предложи Јована за намјесника свога и за управитеља главног града Дамаска. Јован је дуго отказивао, да се тога неће примити, пошто

је намислио, да послужи Богу; но промисливши се, прими се управе града. Имајући на уму, да ће, као такав, моћи доста користи хришћанима учинити.

У то вријеме владао је у Цариграду цар Лав Исавријски. Он гоњаше све оне хришћане, који поштоваху свете иконе. Свакога је најстрашнијим мукама мучио а саме иконе спаљивао је и уништавао. Кад је о томе дознао св. Јован Дамаскин, усећен љубављу према Христу, а имајући жељу, да одржи међу хришћанима важност и почитовање према светим иконама и вјери Христовој, употреби све своје знање и вјештим пером доказиваше назови хришћанском цару и свима онима, који су као он, да се они у великој заблуди налазе и да је поштовање икона за православну вјеру од врло велике користи. Оваква писма св. Јована получилише велики успјех; јер сви, који су их од православнијех читали, кријепили су се у хришћанској љубави а са већим стрпљењем подносише мучења и са бољом ревношћу исповједаше име Христово.

Сазнавши цар Лав, шта је св. Јован Дамаскин писао, јако се разљути, те науми, да му на који год начин главе дође.

У то име поткупи неке неваљале људе, који су умјели вјешто подражавати туђе рукописе, те они напишу писмо вјешто, као да је сам Јован писао, У истом писму наведу, како Јован позива цара Лава, да с војском дође и заузме град Дамаск, кога ће му драге воље уступити, и да истјера Сарацине из града. Исто писмо пошаље Сарацинском калифу.

Кад Калифа прочита писмо, јако се расрди на св. Јована и заповједи, да му се без икаква суда, не примајући никаква оправдања, отсијече десна рука. Ова заповијест буде одма извршена.

Невини страдалник, кад је одведен кући својој, мучио се је цијели дан. Кад је ноћ наступила, држећи Јован, да се је Калифа одљутио, пошаље му неке своје пријатеље, те су молили да се Јовану осјечена рука поврати.

Пошто је Калифа Дамаскина веома волио, то му поврати руку.

Кад је Дамаскин добио своју руку натраг, отиђе у своју домаћу црквицу, клекне пред икону св. Богородице и држећи своју осјечену руку на рани овако се мољаше: „Пресвета мајко, владатељко свијета, чуј ријечи моје. Ти знаш, да је моја ова рука осјећена за то, што сам писао о поштовању светијех икона, испуни молитву моју и излијечи ми ову болесну руку, да би и на даље могао писати у корист вјере православне. Ти, пресвета Богородице можеш све учинити, молитве су твоје пред Богом услишане“. Овако молећи се и осјечени дијел руке на рани држећи заспи. У сну опази он икону пресвете Богородице окренуту лицем к њему, и чу се глас, који говораше: „Гле, рука је твоја здрава, немој се жалостити, но труди се и пиши, што си обећао“. Кад се Јован од сна пренуо, попица своју руку, и виђе да је здрава. Са сузама радости и благодарности захвали Јован Богу и Богородици на исцјелењу његове руке. У славу Божију а за спомен чудног исцјелења спеше он прву пјесму: „Твоа побѣдителнаа десница когортно въ крѣпости прослависа“ а у част и славу св. Богородице спеше *Ирмос*, који се и данас на литургији св. Василија поје и који почиње са ријечима: *Ѡ текѣ радѣтсѣа благодатнаа всѣкаѣ тварѣ*“. Онај пак убрус, с којим му је рука завијена била, носио је за спомен око своје капе, па с тога и данас наши калуђери носе своје камилавке покривене копреном, епана камилавком.

Кад је сарацински Калифа сазнао за тај догађај, зовне себи Дамаскина да му покаже осјечену руку.

Кад се увјери, да је рука са свијем здрава, замоли Дамаскина, да му исприча на који начин излијечи руку?

„Господ је мој љекар, који је кадар свашта излијечити, он излијечи мене, преко пресв. матере своје“ одговори Јован.

„Ја осудих тебе без икаква суда, не испитавши клевету, која је на те наметнута. Прости ми добри човјече а ја ћу се старати свима силама да загладим своју кривицу пред тобом“. Казавши му Калифа те ријечи, понуди му да се прими управитељства над цијелом области. Али пошто је Јован био већ наумио оставити сву славу свјетску и желио да остале дане проведе Богу на служби, замоли Калифу, да га пусти из Дамаска а да у самоћи живот проводи.

Узалуд се труђаше Калифа, да га заустави, но намјера Дамаскинова би непоколебива.

Калифа га отпусти најпошље са ријечима: „Ја виђу, да немам власт угушити ту жељу у грудима твојим. Иди куда те зове судбина твоја“.

Вративши се Дамаскин кући својој разда све свсје имање на свете цркве, на сиромаше и заточнике, на сроднике и вјерне служитеље, опрости се са свима, те сам у друштву са Космом, упути се на поклоњење гробу Господњем у Јерусалим.

Недалеко од Јерусалима основао је био св. Сава освећени на двије стотине година прије рођења Јовановог велики манастир¹⁾.

¹⁾ *Примједба.* Манастир св. Саве освећеног лежи од источне стране према Јерусалиму, близу ријеке Јордана, баш тамо гдје поток кедарски у ријеку Јордан утиче. Мјесто, гдје је овај манастир направљен, звало се у Библији Јосафатова или плачевна долина (Вукићевић Житија светих).

Превод.

У овом манастиру ред је тако добар био, да су га послје у све саборне и манастирске, а послје и у остале цркве примили.

Дамаскин дође у овај манастир и замоли игумана, да га прими у број остале братије.

Игуман познаши, да пред њим стоји Дамаскин, човјек славна имена и хришћанин славније дјела, који је не само у околини него и на далеко чувен био ради хришћанскијех особина, обрадује се, што је имао част, да таквога прими у број браће своје. Сваки, који је желио у друштво овијех побожнијех људи примљен бити, морао се учити и припремати за строги пустинички живот код кога старца из истог манастира.

Тако и Јован. Пошто га је игуман престабио калуђерима, даде га једном старцу, да га привикава на строги пустињачки живот.

Примивши старац Јована у своју собу поучавао га је да не ради ништа по својој вољи; да прије сваког посла призивље Бога у помоћ; да не држи много на своје знање; да увјек има пред очима, да човјек овђе на земљи док год живи може у гријех пасти, с тога да буде увијек на опрезу; да се не дописује са познаницима који су у грађанском стању; да више ћути него говори; да пјесме не саставља. Јован на то одговори старцу: „Ја сам све мисли и све тежње посветио једино на то да хвалим и славим Бога мога у духовним пјесмама, но ти ми то забрањујеш. Ја се покоравам твојој вољи и од данас више нећу пјевати“.

По томе старац желећи да упозна послушност Јованову, сабере доста плетенијех корпица, што су монаси у корнет манастира плели преда их Јовану рекавши му:

„Дијете моје, ја сам чуо, да се у Дамаску врло добро корпе продају. Узми те корпе, што сам сабрао од браће и однеси у Дамаск и тамо их продај, по нази, да их не даш јефтиније, по што се овђе продају. Новци су нам врло нужни за манастир. Назначивши му старац цијену, за коју је морао продати корпе, отпусти га на пут. Јован с најбољом вољом жељаше да испуни поруку свога старијег, те обухавши испосничке хаљине, отпутова у град, над којим је прије неколико дана управљао. Не осврћући се на то, што га могу у граду познати, Јован Дамаскин оде на трг и почне продавати корпе по цијени, коју му је старац одредио. Многи долажаху му, те чувши од њега цијену, ругаху му се и смијаху, други га пак грубим ријечима псоваху и грђаху. Пошто је Јован био одјевен у испосничко одијело, пошто му је лице било поблиједило од поста и изнемогло од напора, то га нико не могаше познати. Само један грађанин познаде Јована, дође к њему и све му корпе купи уз цијену назначену му од њега.

Пошто је Јован продао корпе врати се натраг у манастир не говорећи ништа о догађајима, који су се на тргу десили.

Послије тога случи се да умре један од калуђера у лаври св. Саве. Иза њега остао му је један брат, који је веома жалио и плакао. На колико је начина гледао Јован да га утјеши, али никако није могао. Ожалостњени брат мољаше Јована да му напише надгробну пјесму и да му је на укопу отпоји, па да му срцу одлаче. Но Јован сјетивши се обећања, које је дао старцу, дуго је времена од себе то одбацивао; но међу тим ожалостњени брат није престајао молити Јована говорећи му: „Зашто ме нећеш да утјешиш и тугу са срца да ми скинеш. Ако би

на примјер ја страдао од какве му драго болести, а знао, да си љекар, ја би се теби обратио, зар ти неби мени дао мољени лијек, него би ме оставио да умрем? Како би ти пред Бога за то изишао? Видиши ли, ја сада страдам од душевне болести и молим тебе да ме излијечиш, но ти ми помоћ отказујеш; ја кад би од туге умро, како би ти за то дао одговор пред судом Божијим? Ако се плашиш старца, што ти је запријетио да пишеш, то га се не бој, ја ћу учинити да он о томе ништа не знадне.

Послије толике молбе Јован склони се да напише надгробну пјесму; уђе у ћелију и оно што му дух Божиј каза напише.

Сутра дан тужни глас звона разлијегао се је на све стране и сазивао пустињско-жителе на укуп покојног брата. Тијело покојниково буде унешено у цркву и ту Дамаскин отпјева са својом браћом тужне пјесме, пуне утјехе, које се и данас на опјелу сваког правог хришћанина пјевају. Пјесме те овако гласе:

Глас 1.

„Која сладост у животу није с тугом помјешана? Која ли слава стоји на земљи непромјенљива? Све је од сјенке слабије; све од сна варљивије; за тренутак и све смрт узме. Него, о Христе у свијетлости лица твога и у наслађењу твоје красоте као човјекољубац прими овога, кога си изабрао“.

Глас 2.

„Куку мени, како се мучи душа кад се дијели од тијела! Куку, колико плаче, и нико да јој помогне! Анђелима диже очи и једнако се моли, људима руке шири и никога, ко ће јој помоћи. Зато дакле мила моја браћо, помислите да је живот ваш кратак, па од Христа молимо преста-

WWW.UNILIB.RS

вљеном покоја и душама нашим велику милост“.

Глас 3.

„Све је људско сујета, што год не остаје по смрти: не остаје богаство, нити силази у гроб слава: јер чим смрт дође, свега тога нестане. Зато бесмртном Христу завапимо: Преминулог између нас упокој, гдје је стан свију опијех, који се веселе“.

Глас 4.

Гдје је оно, за чим свијет жуди? гдје ли је привремена машта? гдје је злато и сребро; гдје је множина слуга и врева? све је то прах, све пепео, све је сјенка! Него ходите да завапимо бесмртноме цару! Господе, удостоји овога, којег си одазвао између нас, вјечнога свога блага и насели га у вјечито твоје блаженство, које никад не стари“.

Глас 5.

„Сјетих се пророка, који вапије: „Ја сам земља и пепео!“ А за тијем погледах по гробљу и виђех кости голе и рекох: Ко је то био, или цар, или војник, или богаташ, или сиромах, или праведник или грјешник? Но, Господе, упокој с праведнима слугу свога“.

Глас 6.

„Постање моје и биће бијаше твоја творачка заповијест: Јер кад си ти хтио створити ме жива од невидљивог и видљивог вештаства; тада си тијело моје од земље створио, а дао си ми душу својим божанским и животворним духом. Зато, Христе, упокој слугу свога ондјее, гдје се вјечито живи и гдје су праведници настањени“.

Глас 7.

„По образу и по подобију своме саздао си у почетку човјека, и поставио си га у рај, да влада твојим тварима; али завист ђавоља њега преварк, окуси од забрањеног дрвета и поста преступ-

ник твојих заповиједи? За то си га осудио, Господе, да се врати у земљу од које је узет, и да моли за покој.

Глас 8.

„Плачем и јецам кад помислим на смрт и кад видим у гробу по образу Божијем саздаву нашу красоту, нагрђену, без славе, не имајући изгледа. О чудна! Каква ово тајна би с нама? Како се удружисмо са смрћу? Заиста по Божијој заповијести, као што је и написано. Он нека дадне преставленоме и покој“.

*

„Заиста је све овога свијета сујета, а живот сјенка и сањарија. Узалуд се ми људи тамо амо промећемо. Кад мир нађемо, тада се морамо у гроб селити, гдје су заједно цареви и сиромаси. — За то о Христе овога слугу твога упокој, који се од нас представио“.

*

„Ходите браћо, одајмо пошљедњи пољубац покојнику, хвалећи Бога. Он изиђе од свога рода и приближи се гробу, нестарајући се више о сујетама овога свијета и о тијелу страстима подложном. Гдје су сад сродници и другови? Ево се растајемо. Њега нека Господ упокоји, сви се молимо“.

*

„Какво лучење, браћо, какав плач, какво ли јецање у наступајућем часу? Ходите дакле, цјеливајте онога, који мало прије би с нама, а сад се предаје гробу, камењем покрива, у мрак се сели, с мртвима се сахрањује и са свима се сродницима и друговима прашта. Њега нека Господ упокоји, сви се молимо“.

*

„О, какав је живот наш! Запета је као цвијет, као дим и роса јутрења. Ходите дакле, и увјеримо се на гробовима. Гдје је љепота тјелесна? Гдје младост, Гдје

Усу очи? гдје је тјелесни облик? Све увену као трава; свега нестане. Ходите дакле и Христу се са сузама помолимо“.

*

„Велик плач и јецање, велико уздицање и нужда, лучење душе; ад и погибел; привремени живот, сјенка непостојана, варљиви сан, варљиви безвременни труд живота земног. Далеко дакле бјезимо од свакога гријеха на овоме свијету, да царство небесно наслиједимо.

*

Видећи пред собом мртваца, познајмо, шта ће с нама бити до пошљетка. Он са земље одлази као што дима нестаје он процвјета као цвијет; као трава покоси се; ето га повојом повијамо и земљом покривамо. Остављајући га тако, да се више не види, помолимо се Христу Богу да му дадне вјечни покој“.

*

„Ходите браћо, у гробу видимо пепео и прах, из чега смо саздани. Куда сада идемо? шта ли прије бисмо? ко је сиромашан а који ли богат? ко је господар а ко слуга? зар нијесу сви пепео? Бепота лица сагњила је, цвијет младости увенуо је“.

*

„Заиста је на овоме свијету све сујета и трулеж; све привремено и без икакве славе. Свију ће нас нестати, сви ћемо умријети, цареви и кнезови, судије и насилници, богати и сиромаси и сва природа људска. Ето, који до сада бјеше жив, сад се у гроб спушта. Њега нека Господ упокоји, сви му се помолимо“.

*

„Снаси све оне, који се у те уздају Богородице мати Сунца, које не залази Молимо те, умоли преблагога Бога, нека упокоји који се сада преставља, гдје се налазе у покоју душе праведника. Учини

га нашљедником твојих божанствених блага; уведи га у дворове праведнијех у памети вјечној задржи га свагда безгрјешна“.

*

„Гледајући ме ће лежим без икаква гласа и без душе. заплачите за мном браћо и другови, сродници и знанци; јер јуче с вама говорих и изненада наиђе на ме час смртни. Приђите дакле сви и цјелујте ме пошљедним цјеловом, јер вас више нећу виђети нити с вама говорити; ја идем судцу, ће се не гледа на личност. Слуга и господар заједно су цар и војник богат и сиромас у равном достојанству. Сваки ће се за своја дјела или прославити или постидити. Дакле вас свију молим, да се непрестано за ме Христу Богу молити; да за своје гријехе не будем осуђен на мјесто мучења, но да ме посади, ће је вјечита свјетлост.“

* * *

Кад су се ове духовне пјесме пјевале, побожни су хришћани славили и хвалили њиховог сачињитеља. Али у тај мах уђе и учитељ Јованов, желећи дознати, ко пјева, и увидивши Јована да пјева, с највећом јарошћу рече му:

„Дакле си заборавио, што си ми обећао. Мјесто да плачеш а ти се веселиш и пјеваш. Добро ислуђаваш обећани завјет“.

Јован нашавши се у кривици, разјасни учитељу како се је то догодило и мољаше га за опроштење. Старац у томе бијаше неумољив и Јована острани да више с њим не може пребивати. Јован остави повизно своју ћелију, свога учитеља и оде другој браћи, који су се такође одликовали одличним добродјетелима у животу. Он их мољаше, да проговоре што год са његовим учитељем и да га замоле, не би ли му опростио и натраг

га у Ђелију повратио. Браћа сажаљевајући Јована мољаху старца, да га у Ђелију поврати, али све бијаше узалуд. Међу тим један између браће замоли старца, да му дадне какву епитимију да изврши, па да га натраг поврати. Учитељ пристане и нареди, да Јован у знак каштиге почисти гад и сметље околу Ђелија пустињачких. Монаси чујући од учитеља ту нечувену епитимију отиду од старца пуни незадовољства, мислећи да се тако учен човјек као што је Јован, никада неће склонити на тако дјело. Вративши се кући, саопште Јовану вољу учитељевоу.

Чувши Јован заповијест са највећом покорношћу и смиреношћу узме лопату и метлу и почне мести околу Ђелија. Кад учитељ опази, да се је Јован готов понизити и извршити његову строгу заповијест, приђе Јовану, загрли га и пољуби у чело и у руку говорећи: „О каква сам, Христе, подвижника свете покорности у теби васпитао“. Послије тога би Јован опет примљен у Ђелију учитељевоу и почне га служити.

Иза тога није прошло много времена и старцу се у сну јави Богородица и рече му: „Зашто си забранио Јовану да не пјева, остави га и пусти нека пјева и пише, што год хоће. Ради тога се је он и родио, да опјева славу Господњу. Он ће саставити многе нове пјесме Господу Богу, написаће догмате вјере Христове и обличаваће јеретике. Дакле му не забрањуј, него га још и потстичи на то“.

Сутра дан, призове он себи ученика, каже му, шта је снис, ослободи га од

његове послуге и дозволи му да ради све онако, како он увиђа да је добро.

Ослободивши се Јован од послушности према старцу, поче, као што је Пресвета Богородица пресказала, писати божествене књиге, којима се и данас наша православна црква служи.

Књиге и пјесме које је он саставио и написао јесу сљедеће:

Црквени октоих;

Скоро сви празнични тропари;

Црквене пјесме, што се уз св. Пасху пјевају; канон што се поји у Неђељу Томину и многе духовне пјесме, које се на јутрењи на Спасов-дан и Тројичин дан пјевају; канони на Рождество Христово, Богојављење, Преображење, на Крстов-дан, Сретеније, Успеније Богородице и многе друге у Минеју смјештене пјесме јесу излив његовијех мисли и чувстава Исто гако готово цијело опијело — осим канона — дјело је Јованово.

Као богослов прославио се је Јован с тим, што је списао многе догмате и изобличавао разне јереси, које су онога времена у народу се појављивале.

Такође је и многе молитве саставио и списао.

Од патријарха јерусалимскога буде посвећен за свештеника. Остале дане живота свога провео је у Лаври, где га године 776. по Христу нађе смрт у 58 години живота.

Дан смрти св. Јована Дамаскина слави православна црква 4. децембра сваке године.

К. Ђ. С.
парох.

РОЖДЕСТВО ХРИСТОВО.

Христосъ раждаетсѧ, славите!
Христосъ съ некимъ, грядите!
Христосъ на земли, козноитиѧ!

Овом светом пјесмом започео је блажени Дамакин своје бесмртне пјесме у славу празника Рождества Христовог. Овом величанственом пјесмом и света црква започиње, на неколико недјеља прије празника, своје предпраздненствене химне у част свога божанственог женика и Господа. Пјесма је ова висока по духу, дубока по осјећају и врло поучна по своме смислу. У њој је, с таком краткоћом, а такође и силом, изражена величина празника Рођења Христовог, као и то, како га треба по хришћански прославити. Прије свега свети пјеснопјевац призива све и свакога, да се радује и весели, говорећи:

Христосъ раждаетсѧ, славите!

И зајета, ово прво чувство само собом испуњава сву душу Хришћанина, па ма он и најмање поимао и разумјевао силу и цијељ преславне тајне, ваплоћења сина Божијег. Како да се не зарадујемо, када преставимо себи божанску величину, онога, који је се данас родио, и благотворну цијељ, ради које се он родио, помишљајући, да се појавом Бога у тијелу, наша падша природа, коју смо изгубили у Едему не само успоставља на први степен части и блаженства, но, у лицу Бого-човјека узноси се изнад „свакаго начала и власти“, и искупљена на све вјекове? —

Како да не будемо благодарни, опомињући се сада, колико је стала нашега Спаситеља тајна ваплоћења; кад се само сјетимо, да је он због тога оставио небо и пријестол славе, примио образ човјека — тијело човјечије, благоизволио је населити се и живити с нама на нашој бједној земљи, трпити све што ми трпимо, па чак претрпити и то што ми не трпимо? — А радујући се и благодарећи, заједно са скупом бесплотних духова, који окружавају јасле превјечног младенца, како можемо а да не зацјевамо: *Слава Богу на висинама?*

Слава, вјечна слава, Богу Оцу, који је по своме неисказаном милосрђу према нама, много-частник и много-образник радио за наше спасење, и последије свега къ послѣднѣ дни сѧ благоволио је послати за ово — наше спасење — и јединородног сина љубке своје, раждаема отъ жены,

кываема под закономъ, да подзаконѧ испитѧ, да въ обновленіе воспринемѧ! — (Гал. 4, 5).

Слава, вјечна слава, Богу Духу светом, који је исто тако много пута и на разне начине изливао дарове своје на човјечанство, које оскудјева духом, а најпослије благоизволио је натприродним наитијем својим образовати у утроби Дјеве чисто тијело, које је потребно за вјечно сједињење с Богом Словом, да би кроз овога живога Посредника изливао се на сво љуство још у већим и вишим даровима! —

Слава Божанству нашега Искупитеља, које и по сједињењу своме са нашим човјечанством, није престало бити оно, што је било од вјечности!

Слава човјечанству нашега Ходатаја, које по сјединењу свом са Божанством, постало је предмет клањања за Ангеле и Архангеле! —

Христосъ раждаетсѧ, славите!

Славите га и веселите се свештеници; јер се рађа Првосвештеник, који ће еднимъ приношеніемъ усавршити на свагда њим освѣцѣмыхъ (Евр. 10, 14).

Славите га и веселите се мирјани; јер Он све нас сотворитъ цари и царици Богъ (Апок. 5, 10)!

Славите га и веселите се мудри; јер је он нама од Бога премѣдростъ, правда, освѣщеніе и избавленіе (I. Коринт. 1, 30).

Славите га буји; јер он ће еѧ избрати, да би они бујством своје проповиједи спасли вјерујуће (I Коринт. 1, 21).

Славите га старци; јер ово младо отроча јесте провјечни Бог и отац будућег вијека.

Славите га дјецо; јер ко не буде као дјете не може ући у царство Његово.

Славите га младенци; јер он из уста младенца совершаетъ свѣкъ хвалѧ. Славите га дјевојке; јер он се рађа од дјевојке. Славите га удовице; јер он кад је донесен у храм проповједан је од удовице. Нека га слави и велича свака твар; јер он долази да скине проклетство са цијеле твари и носи благослов цијеломе свијету! —

Славите га: дијелите од срца с црквом те свете химне, којима она слави рођенога Владиму и Господа; узвикујте и кличите и сами у славу Његову, ко и како може.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Славите га: бесједите о Њему у својим кућама и скуповима, за соврама (трпезама) и у постељама, с познатима и непознатима, а особито са искренима и домаћима.

Славите га: упознајте и обавијестите оне, којима није извјесна, позната и појмљива његова љубав према човјечанству, његове јасле и крет. Славите и устима и писменима, а особито својим животом, својим обичајима и добрим навикама (наравима), старајући се, да они (нарави — живот и обичаји) буду саобразни и сагласни са правилима, која су дана из Витлејема. Славите га: не стидите се пелена и јасала; у њима је наша слава и спасење!

Христосъ съ небесъ, срѣзните!

И анђели пјевају пјесме и јављају пастирима рођење, успокојавају у сну Јосифа, отклањају опасност од дјетета; тим више није прилично људима да при такоме славословљу ништа не раде. Христос иде к нама с неба; треба да покажемо, да се и ми не удаљавамо од њега на земљи и да смо готови да га примимо и дочекамо. Истина, да за њега није с наше стране ништа нужно; јер он сам иде, да узвиси и обогати све нас; али да би дарове и блага, које је он за нас донио, могли усвојити у нашу сопственост, то је за то, неопходно потребна од наше стране спремност и готовост за усвајање и примање тих блага, и тако рећи, мјесто за *смјестиште* истих блага; а за ово т. ј. за смјестиште тих Хр. блага, нужно је очистити себе од свега, што је код нас заузето и запремљено овим свијетом и његовим благама, које никако не може да се смјести заједно са даровима и богатством Христовим. А може ли ово скоро бити? и ако може, може ли бити без нашега усилвања и одважности?

За то сви, који желите, да достојно сусретете Господа, који долази, то уготовите се за дочек његов! Отргните прво колико год можете ваше мисли и осјећаје ваше од земаљских брига, и управити све своје тежње Спаситељу своме, зауставите и утврдите и ум и срце ваше на његовој неограниченој љубави према нама, на његовој смирености, понижености и страдањима, која је за нас претрпио.

Ријешите се да посветите њему, не само какове дарове и приношења — па ма у чему се они састојали, и ма како велики били — већ сами себе, своју душу и срце, те да он (Христос)

буде Господар цијелога нашега живота, почетка и свршетка свију наших предузећа и трудова. **Срѣзните** њега употребљавајући за благодатно сједињење с њим, сва средства, која су за то од самог њега откривена у слову његовом, и предложена од стране цркве у њеним светим тајнама. **Срѣзните** усрдно, не жалећи за **проскѣтител**а **дѣш**а никаквих жртава, нити жалећи и каквих тешкоћа, које само сједињавају нас с њим, борећи се ради тога са свима препрекама, које су покренуте од свијета, тијела и ђавола.

Изазећи таким начином у сретање божанственом женику, ви можете бити увјерени, да и он неће мимоћи „храмину“ срца нашега, него ће је обновити и уљепшати својом посјетом, и онако као у дому Захеову, изрећи ће вам мир и спасење.

Христосъ на земли, возноситеса! —

Као што се види када је Христос на земљи, то је лакше бити на земљи, јер гдје је Христос, Господ неба, тамо је и небо наше. Па за то и анђели остављају данас небо, и јављају се на земљи, да би запјевали *Слава во вишнихъ Богу*

Но, Христос није на земљи за то, да би остао на њој, и да постане житељ земље, већ имено за то, да би својом појавом на земљи показао пут на небо свима, који су на земљи, и да им да срества, да могу поћи тамо.

Послије свега овога и даље продужавати приљепљење своје према земљи, и бавити се са мислима само на њој, значи пренебрегавати цијелу његову појаву на земљи, и нерадити о сопственом спасењу.

И шта има тако на земљи и у земљи, што не дозвољава оставити земљу? Зар земља у мјесто ружа и пшенице не даје **терни**е и **колци**ци? Зар нијесу на земљи страсти и пороци, угњетавања и неправде, сиротиња и плач? Зар земља није гроб за све живе?

Но ако баш хоћемо да љубимо земљу, а оно бар љубимо ту, која је обећана у наслеђе кротким, **землю новѣю** (2 Петр. 3, 13) на којој живи само правда истинита! — Са такве земље могуће је не узносити се више: но на таку земљу треба још прије узнијети се; јер ова обећана земља далеко је више од самог данашњег неба, које је подобно садашњој земљи, осуђено **прейти съ шѣмомъ** (2 Петр. 3, 10).

Како се може уздигнути од земље? — Са земаљским срествима не можемо никако; јер све

што је земаљско, оно само и по неопходности управља се и тежи к земљи. Ко је сишао на земљу, да би узвео на небо све оне, који на земљи живе, тај ће дати и средства за то.

Мјесто свију срестава за то, јесте сам Он; јер он не остаје на земљи, него се узноси на небо одкуда је и дошао, и има силу и моћ, да узнесе са собом све оне, који се само присаједине к њему и даду себе њему на располагање. — Према томе, сви који желе да се узнесу на небо, нека се заузму свим бићем својим за свога Спаситеља; — и ти ће заједно с њим бити на небу. —

Како се може уздигнути од земље? — С почетка узношењем мисли и осјећаја на небо. Шта је лакше од овога, и шта је приступније за свакога, него ово? — Али и ово већ много значи. Душа је тамо, о чему она мисли т. ј. гдје су мисли тамо је и душа, а још је више, тамо што она воли. Заволи небо, и ти ћеш живити на небу; јер *идеже сокровище т'је и сердце;* а гдје је срце, тамо је и човек.

Узнијети се може са земље, сарањујући се у земљи: ето иримјер Јов Многострадални. Он, који је закопан у земљу, стоји високо над земљом.

Можемо да тежимо, да се упоредимо са облацима, па чак и иза њих, и то са својим мислима, а међу тим бити дубоко зарити у земљу, тако, што само једно евемогуће: *Лазаре, градни конџ* може извести таке из земаљске утробе.

Живимо на земљи, но не привољевајмо се — не приљубљујмо се — ни чему што је земаљско и трулеће, имајући непрестано у виду оно, што је вјечно и што је небеско, преносећи тамо своју *надежда* и своје *сокровище*, налазећи се уви јек припрени да пријеђемо из долине — као мјеста — изгнања у отачаство, када би нас позвали тамо — и над нама ће се испунити то, што желимо, и на што нас призива свети пјеснопјевац, клучући: *Христосъ на земли вознеси тесѧ!* — *Амин.*

По руском В. С. Поповић.

РОЂЕЊЕ ИСУСА ХРИСТА.

— Лука 2, 1—20, —

У оно вријеме заповјед изађе,
Те сваки Јеврејин у свој град да дође.
Бесар Август глас је на све стране дао,
Да би сав свој народ вјерно пописао.
Тада пође Јосиф из град-Назарета
(Мора да се врши царска ријеч света).
Са Маријом Дјевом у Јудеју пош'о
И у град Давидов са њоме је дош'о.
Пошто многи народ скупио се био,
То се Јосиф с Дјевом у пештеру скрио.
Дошло је вријеме, да се Исус роди,
Да се сав род старог грјеха ослободи...
— Тако Дјева роди мила сина свога,
Спаситеља свјета — Вјечитога Бога.
У платно га пови и у јасле стави —

— — — — —
Тада се баш анђел пастирима јави,
Који стадо своје чуваху у пољу, —
Он им каза радост — Вишњег Творца вољу.
Преплаше се они невиђеној слави,
Анђел их поздрави и њима се јави:
„Не бојте се људи велика је радост,

*Бог је послао људ'ма обећану благодану...
Родио се Христос — Спас је свега рода, —
Сада љуби свијет једнака слобода;
Наћи ћете д'јете у јаслима лежи“ —
(Од кога проклетство у прашину бјезки).
Са тијем анђелом било их је више,
И умилним гласом тада запојише:
„Слава нек је Богу на висини горе!
Кога славе људи а слуша га море.
Мир на земљу сађе од драгога Бога
Међ' људима свима да завлада слога...“
Славећ' вјечног Бога анђели одоше,
А пастири одмах вертепу пођоше.
— „ајдемо те браћо граду Вишлејему
Да видимо свјетлост нашем роду свему!“
И кад дођу тамо, поклоне се Њему,
Ту нађу Јосифа и Марију Дјеву.
И казаше Дјеви што им анђел рече,
Па се врате стаду, ону исту вече.
Славили су Бога, што им даде спаса,
И пјевали пјесме радоснога гласа.*

Родољуб.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

О КРСНОМ ЗНАКУ.

Практично настављање из вјеронауке за I. разред основне школе
Пише поп Јован Гргуревић.

Милане! Изађи пред таблу. Стани право. Окрени се ђацима. Спусти руке низа се. Како сад стоји Милан, усправљено или нагнуто? — А како Милан руке држи? — Милане! рашири руке. Шта је сад Милан урадио? — Како сад изгледа Милан? — (Милан сад изгледа као крст). Кажу то исто, ти; — ти; — ти и ти. Спусти руке доле, Милане. Иди на мјесто.

Гдје се највише види крстова? — (— на гробљу). Гдје још? — (— у цркви). Од чега се граде крстови на гробљу? — (— од камена). Од чега још? — (— од дрвета). Од чега се граде крстови у цркви? — (— од злата). Од чега још? — (— од сребра).

Шта сад имам у овој руци? — (Ви у тој руци имате сада дрвце). Како ја ово дрвце држим усправљено или нагнуто? — (усправљено). Шта имам у другој руци? — (— дрвце). Како ово друго дрвце држим? — (— положено, водоравно). Шта сам сад урадио? — (Метнули сте положено дрвце преко усправљенога). Како сад ова два дрвцета изгледају? — (Та два дрвцета изгледају као крст).

Шта сам сад урадио? — (Ви сте сад написали на табли усправну црту, линију). А шта сам сад урадио? — (Сад сте написали положену црту, линију). Преко какве линије написао сам ову положену линију? — (— преко усправне). Како ове двије линије сад изгледају? — (— као крст). Колико линија треба, да се напише крст?

Како се зову те двије линије? — Како их треба написати? — Гдје је средина крста? (Средина је крста онђе, гдје се линије прекрштају). Колико крст има крајева? — (— четири). Учитељ напише на крајевима сваке линије по једну тачку и

онда пита: шта сам урадио? — Сад између тачака избрише линије и онда пита: шта сам сад урадио? — А шта је остало не избрисано? — Колико је тачака остало? — А колико сам их био написао? — Гдје сам тачке био написао? — (— на крајевима линија). Дакле, колико крст има крајњих тачака?

Пружите сад сваки десну руку напријед — гóre (косо). Раширите прсте. Ова два крајња мала прста савијте доле к длану; а ова три пружена скупите на врху заједно, један уз други, овако. Потегните сад руком полако на више, овако. — Сад издигните руку опет до пола прве висине. Сад потегните руком положено од лијеве стране на десну. (Показујући ово, учитељ сам све треба да ради). Шта смо сад радили? — (Сад смо писали крст руком у ваздуху).

Ко је најстарији у школи? — Кога ви у школи слушате? — Ко се брине за вас у школи да се научите? — Ко се брине за вас код куће да имате све, што вам треба? — Кога треба код куће највише слушати? — Тако је, дјецо. Као што је учитељ у школи најстарији, а отац код куће, исто тако има један, који је већи и старији од свију људи на свијету, а то је Бог. — Учитељ брине се за вас, да у школи добијете науку, а отац код куће брине се опет да имате све, што вам треба, тако и Бог брине се да сви људи на свијету имају, што им треба. И као што сте ви дјеца нашега оца код куће и учитељева у школи, исто тако су и сви људи дјеца једнога, оца, а то је Бога. Бог је дух, и за то Га ми не можемо очима видјети, као год што ни вјетар не можемо да видимо. Он је

један, а има три лица Божија; та три лица јесу: Бог Отац, Бог Син и Бог Дух Свети. Сва ова три лица ми зовемо једним именом: Света тројица.

Ко је отац свију људи на свијету? — Можемо ли ми Бога видјети? — Зашто? — Колико има Богова? Колико Бог има лица? — Како се та Божија лица зову?¹⁾ — Како сва та три лица заједно зовемо? — Ко се брине за све људе да имају све што им треба? —

Кад се Бог за нас брине и даје нам све, што нам треба, ми ваља за то да се Богу молимо. Има доста молитава, којима се ми Богу молимо; но пред сваком молитвом ваља да се знаменујемо знаком крста, а тако исто и пошље сваке молитве. Које су то молитве, којима се ми Богу молимо оставићемо за други пут, а сад ћу вам показати како треба да се знаменујемо знаком крста. Пружите опет десне руке, као оно мало-прије и саставите прва три прста на врху у једно. Метните сад та три прста на чело и реците: **Њо има отца**; пренесите их сад доле на сред грбуха и реците: **и сына**; сад опет дишите их горе на десну страну к рамену и реците: **и свѣтагѡ Дѣха**; пренесите их сад на лијеву страну и реците: **Аминѣ**. — Доста. Пустите руке доље. Ето тако, дјецо, кад радимо, ми се знаменујемо знаком крста, а то се још друкчије каже: *прекрстивши се*. Вазда се ваља прекрстити десном руком, и то са ова три прва на врху скупљена прста, као, што смо сад радили. Тиме, што скупимо у једно ова три прста на се њима крстимо хоћемо да кажемо да је Бог у три Божија лица, но да су сва та три лица само један Бог.

Којом се руком ваља прекрстити? — Су колико се прста ми крстимо? — Како.

та три прста треба држати? — Шта хоћемо тиме да кажемо, што се крстимо, су три скупљена прста? — Гдје најприје треба метнути та три прста? — Које ријечи ваља онда изговорити? — То значи дјецо: у име Бога Оца. Гдје сад ова три прста треба метнути? — Које ријечи ваља онда изговорити? — То значи, дјецо: у име Бога Сина. Куд ћемо сад ова три прста пренијети? — Које ћемо ријечи изговорити? — То значи: у име Бога Духа светог. Куд сад прсте треба пренијети? — Коју ријеч ту треба изговорити? — То значи: нека буде што смо сад рекли.

Кад смо оно цртали (писали) крст на табли, на избрисали линије, колико је крајњих тачака остало? — Колико пута треба да метнемо прсте на се док се прекрстимо? — Гдје први пут треба да прсте метнемо? — Које ријечи онда ваља да изговоримо? — Шта значе те ријечи? — На које мјесто чела треба прсте пренијети? — Које ријечи онда ваља изговорити? — Шта значе те ријечи? — Куд онда ваља прсте пренијети? Које ријечи треба изговорити? — Шта значе те ријечи? — Гдје сада треба прсте пренијети? — Шта ту треба да кажемо? — Шта значи та ријеч? —

Пазите дјецо!

Ја ћу се сад сам једном пред вама прекрстити: **Њо има, Отца, и Сына, и свѣтагѡ Дѣха Аминѣ**. Шта сам ја сад урадио? — Де, прекрсти се и ти тако, Владимире; — де и ти, Љубомире; — (5—6 љака ово треба да понове).

Тако дјецо. Данас научили сте како се ваља прекрстити. Од сад вазда се тако крстите, а немојте друкчије, јер не ваља. Сваки дан, кад у јутру устанете и кад се умјете, треба тако да се прекрстите. Исто тако ваља да се прекрстите, кад почнете јести, и кад јело довршите; па онда и вече, кад идете спавати. Које ди-

¹⁾ Одговор на ово питање треба неколико љака да понове. Писац.

јете тако узради би ће Богу мило и Бог ће му дати, па ће бити здраво и сретно. — Други пут казиваћу вам и како се треба Богу молити, а до тле крстите се, као, што сам вам казао, јер је и то пред Богом мала молитва.

*

Напомена. Пошље сваког питања треба по једно дијете прозвати да одговори. Одговор не треба ни кад примити у једној ријечи. Он треба вазда да је у пуној реченици тако, да по могућству у њему буду поновљене све ријечи из питања. Не треба никад најприје дијете

прозвати, па му онда питање задавати. Питања треба да су општа, за сву дјецу. Ако се опази да дјеца неко питање добро не разумију, онда одговор његов неколико љака треба да понове.

Предавање ово изишло нам је велико. Није могуће за један час да се сврши; по предавач нека запамти гдје прекине, па другогача часа настави. У овом случају оно, што је првога часа прошао у неколико главнијех питања треба да понови. — Није много два часа бавити се око овога предмета тим прије, што је ово почетак вјеронауке. — Ј. Г.

СТВОРЕЊЕ СВИЈЕТА.

(Настављене из вјеронауке у II. разреду основне школе).

Пише **Адам Пејић**, учитељ — Боџ. Петровац

Цијелъ. Данас ћемо, дјецо, учити о створењу свијета. — О чему ћемо учити?

I. степен. Ко је тебе створио? (Драги Бог). А мене? — Ко је створио све људе? — Шта је још створио драги Бог? (Небо земљу, звијезде, те све што видимо и не видимо). Како зовемо Бога, за то, што је он све створио? — Из чега је то све Бог створио? (Из ничега).

II. степен. — Овај свијет, драга дјецо, није прије био, а није ни сам од себе постао. Створио га је Бог. Бог је свагда био, јест и сада, и биће у све вијекове. Он нема почетка, а неће имати ни свршетка. Све друго осим Бога има свој почетак и свршетак.

Јели овај свијет прије био? — Јели сам од себе постао? — Кога је створио? — Има ли Бог почетак? — А хоће ли имати свршетак? А има ли све друго осим Бога свој почетак и свршетак? —

Бог је створио овај свијет из ничега. Створио га је само ријечју својом; рече

Бог да буде и одмах поста. Бог може све учинити, за то се и зове: свемогући Бог.

Из чега је Бог створио овај свијет? — Како га је створио? — Може ли Бог све учинити? Како зовемо Бога, за то што он може све учинити?

Бог је створио овај свијет од своје добре воље. Хтио је да буде, те га је и створио; а створио га је по својој великој милости, благодости и мудрости. Могао га је створити у један час, али није, него га је створио за шест дана: тако је хтио.

За што је Бог створио свијет? — Како га је створио? За колико је дана Бог створио свијет? — А јели га могао створити за један час?

Сад ћу вам казати што је Бог у који дан створио. У први дан је створио Господ Бог свијетлост.

Шта је створио Бог у први дан?

У други дан створи Бог небо и земљу.

Шта је створио Бог у други дан?

Кад би трећи дан, раздијели Бог воду од земље, те нареди да из земље ниче свакојако растиње.

Шта је створио Бог у трећи дан? — Шта је наредио да из земље ниче?

Четврти дан створи Бог сунце, мјесец и звијезде.

Шта је створио Бог у четврти дан? У пети дан створи Бог птице и рибе.

Шта створи Бог у пети дан?

У шести дан створи Бог све животиње, и на пошљетку истога дана створи човјека по образу и подобију (обличју) својему.

Шта створи Бог у шести дан? — шта је на пошљетку створио?

Тијело првога човјека створио је Господ Бог од земље, а удунуо је у њега бесмртну душу.

Од чега је створио Бог тијело првога човјека. — Шта је удунуо у тијело?

У седми дан није Бог ништа радио, него је отпочинуо од својих послова и благословно, посветио тај дан у седмици, пак наредио да човјек у тај дан ништа не ради, него да отпочива од својих тешких послова и свемогућега Бога слави.

Шта је радио Бог у седми дан? — Шта је наредио да човјек у тај дан чини?

Ш. степен. Ко је створио све што видимо и невидимо? — Па дедер ми кажи, што ти познајеш, да је Бог створио? (Небо, земљу, сунце, мјесец, звијезде, траве, дрвеће, животиње, људе, камење и т. д.). Тако је. Како је Бог то све створио? (Рекао је да буде и одмах је постало). Може ли Бог све учинити? — Како зовемо Бога, за то, што он може све учинити? — Зашто дакле зовемо Бога

свемогућим? — Зашто премудрим? — Зашто најмилостивијим? — што свезнајућим?

IV. степен. Сад ће мо у кратко поновити што смо да нас научили:

Ко је створио овај свијет? — Што ће рећи створити? — За колико је дана створио Бог свијет? — Шта створи Бог у први дан? — Шта у други? — А у трећи? Шта је створио Бог у четврти дан? — А у пети? У који дан створи Бог човјека? — Шта је још створио у шести дан? — Од чега створи Бог тијело првог човјека? — Шта је удунуо у тијело? — Шта је радио Бог у седми дан? — А шта нареди човјеку да чини седмога дана?

V. степен. а). — Колико има дана у седмици? — Наброј их редом! — За колико дана створи Бог свијет? — А шта је радио у седми дан? — Је ли Бог могао свијет створити у један дан? — Па шта је Он тијем нама наредио, што је шест дана радио а седми дан отпочивао? — Који је то дан у седмици, који се светкује? Тако је. И требамо, драга дјецо, да у шест дана све своје послове свршавамо а у седми дан да почивамо и Господу Богу се молимо. Осим тога, требамо се сваки дан драгоме Богу молити, из велике захвалности према њему, јер нас је створио.

Молиш ли се ти? — А ти Н.! Када се молиш? — Гдје се молиш? Кому се молиш?

б). Данас смо доста научили. Сад спремите ствари па хајдете мирно у редовима кући, те приповидите својим родитељима, браћи и сестрама о створењу свијета, да и они виде, што сте данас, тако мајушни, из вјеронауке научили.

ДРУГИ ЧЛАН СИМВОЛА ВЈЕРЕ.

(Настављање из вјеронауке у Ш. разреду основне школе).

Пише Адам Пејић, учитељ — Бос. Петровац.

Циљ. Данас ћемо, дјецо, учити други члан символа вјере.

I. степен. Који зна символ вјере на памет? (Ја, ја . . .). Па дедер нам кажи на памет символ вјере Н.! (Ученик говори символ вјере, а учитељ пази, те сваку ријеч, коју би може бити ученик не правилно изговорио, одмах с мјеста исправи). Добро је. Кажи нам још ти Н. символ вјере! Нека нам још један пут каже Н.!

Шта смо задњи пут учили из вјеронауке? (Први члан символа вјере). Е, сад ћемо поновити, да видимо јесте ли добро упамтили:

Како гласи први члан символ вјере? — Хајде ми то преведи! — Чему нас учи први члан символа вјере? — Које је прво лице св. Тројице? — Друго? — А треће? Како зовемо та три лица Божија једним именом? — Шта је створио Бог? — Ко управља свијетом? — Шта исповједамо кад се знаменујемо знаком часног крста? — Како се ваља прекрестити? — Која су најзнатнија створења Божија? — Како је Бог створио човјека? — Види ли се тијело човјечије? — А душа? Каква је душа човјечија? (Бесмртна). А тијело?

II. степен. а). Како гласи други члан символ вјере? — (Сад учитељ напише на школској табли други члан символа вјере, јер може бити да ће се ваћи још по које дијете, које не зна сваку ријеч правилно изговорити, пак ће том приликом научити, а и лакше ће бити превађати, кад дјеца виде на табли написано). Прочитај, што сам написао! Ти! Ти! Сад прочитајте у збору сви!

Пазите даље! Сад нам, драга дјечице, катихизис ставља ово питање: Шта се учимо вјеровати у другом члану символа

вјере? Ми ћемо најприје превести реченицу по реченицу, пак ћемо одмах лако одговорити на горње питање.

б.) Прочитај прву реченицу Н.! (Ученик чита: **Въкрѣю и во единого Господа Исѣса Хрїста, сына вожиа единороднаго, иже ѿ отца рожденаго, прежде всѣхъ вѣкѣ.**) Дај ми то преведи, да видим, еда ли разумијеш што си прочитао! (Ученик превађа, а учитељ гдје устраба помаже: Вјерујем и у јединога Господа Исуса Христа, сина Божија, јединороднаго, од оца рођенога прије свију вијекова). Сад нам исто преведи ти Н.! Још нека то преведе Н.!

Сад ћемо читати још једанпут и тумачити. Нека ми Н. преведе још један пут ову реченицу: **Въкрѣю и во единого Господа Исѣса Хрїста.** (Ученик преведе) Тако је. Укога дакле вјерујемо по другом члану символа вјере? (У Исуса Христа). Које је лице св. Тројице Исус Христос? — Које је прво лице св. Тројице? — А треће? Како зовемо та три лица св. Тројице једним именом? — Шта дакле учи мо вјеровати у другом члану символа вјере? (Да је друго лице св. Тројице син Божији Исус Христос). Понови то! Ти! Ти! Сви!

г.) Сад нека Н. преведе ову реченицу: **Въкрѣю у сына вожиа единороднаго.** (Вјерујем у сина Божија јединорођенога) Добро је. Који је син Божији јединородни? — Шта значи: јединородни? (Само је Христос јединородни син Божији; нико други није такав син Божији, као Он). Шта по том учимо вјеровати у другом члану символа вјере? (Да је Исус Христос јединородни син Божији, и да нико није такав син Божији, као Он). Понови! Ти! Ти! Сви!

д. Нека Н. преведе ово: **Иже ѿ отца рожденаго прежде всѣхъ вѣкѣ.** (Вјерујем да

је *Христос* од отца рођен прије свију вијекова.) Од кога је дакле рођен син Божији? — Када? — Јели син Божији исто тако вјечан као и Бог отац? — Шта учимо дакле још вјеровати у другом члану симбола вјере? (Да је син Божији Исус Христос рођен од Бога оца прије сваког времена, и да је исто тако вјечан, као и Бог отац). Понови то! Ти! Ти! Сви!

е. Сад ћемо превести другу реченицу: *Свѣта ѿ Свѣта . . .* Нека је преведе Н.! (Исус Христос је свјетлост од свјетлости, истинити Бог од Бога истинита, рођен, није створен, са оцем једног сушества — једнак оцу; Он је учинио да је све постало — кроза њ је све постало). Како се дакле назива Исус Христос? (Свјетлост). Је ли Он истинит Бог? С ким је једнак? — Од кога је рођен? — Је ли син Божији створен? — А шта је Он створио? — (Он је створио све што постоји, као и Бог отац). Шта учимо дакле још вјеровати у другом члану симбола вјере? (Да је Исус Христос свјетлост, истинити-прави Бог —, раван Богу оцу; Он је рођен, није створен; створио је као Бог све што постоји.) Понови! Ти! Ти! Сви!

Сад ћу вам још, драга дјечице, казати шта значе ријечи Исус и Христос.

Исус значи спаситељ, јер је дошао на земљу да нас спасе; кад је дошао на земљу онда су га назвали Исусом.

Шта значи ријеч Исус? — Кад је син Божији назван Исусом?

Ријеч *Христос* значи помазаник; Христом су га назвали пророци кад су о њему предсказивали прије његовог долазка на земљу.

Шта значи ријеч Христос? — Кад је син Божији назван Христом?

III. **степен.** — Кажите нам још једном први члан симбола вјере! — Кажите ти Н. други! — Чему нас учи први члан симбола вјере? — А други? — Је ли Бог отац створио овај свијет? — А син Божији Исус Христос? — Је ли Бог вјечан? — А Исус Христос? Јесу ли Бог Отац и син Божији Исус Христос једнако могућни! — Је ли дакле син Божији раван Богу оцу?

IV. **степен.** Сад ћемо још један пут поновити што смо данас научили:

Како гласи други члан симбола вјере — Шта се учимо вјеровати у другом члану симбола вјере? Шта значи ријеч Исус? — А шта ријеч Христос? — Кад је син Божији назван Исусом? Кад Христом?

V. **степен.** — Отворите катихизис на страни 8., пак ћемо прочитати други члан симбол вјере. Сад се с дјецом прочита и поново испита.

Задатак.

За будући сат ћете написати други члан симбола вјере славенски, па га онда преведите.

ВОЗНЕСЕНИЈЕ ХРИСТОВО.

(Настављење из вјеронауке у IV. разреду основне школе.)

Пише Адам Пејић, учитељ.

Тема. Учићемо, дјецо, о вознесењу Господа и Спаса нашега Исуса Христа. О чему ћемо учити?

I. **степен.** Прије него што вам почнем казивати, хоћу да видим, јесте ли добро

упамтили и сјећате ли се што смо недавно учили о воскресењу Христову. Који Зна? (Ја, ја . . .) Па хајде нам Н. причај о воскресењу Христову! (Ученик прича.) Добро си нам казао. У који дакле дан

воскресе Исус Христос? — Како се дознало за Његово васкрсење? — Ко је најприје јављено Христово васкрсење? — Ко су биле мирносице? Шта им рече ангел? — Ко се јавио Христос у тај дан? — Ко се је јавио кашње осам дана? Што Христос дозволи Томи апостола? — За што? — Колико се је пута јављао Христос ученицима послје васкрсења? (Више пута.) За колико дана? (За 40 дана.)

Сад ћете добро пазити, а ја ћу вам казати шта се је догодило у четрдесети дан послје васкрсења.

II. степен. Већ сте чули, да се је Христос чешће пута јављао својим ученицима (апостолима) послје васкрсења за четрдесет дана. Управ у четрдесети дан послје васкрсења јави се Исус опет својим ученицима, а било их је 11 на броју. Тога дана иђаху Његови ученици у Галилеју у гору Јелеонску, јер им је Он сам тако заповидио. Кад ученици тамо дођоше и видјеше Христа, поклоне му се. Сад Исус Христос приђе к њима и реће им „Даде ми се свака власт на небу и на земљи. Идите дакле, научите све народе и крстите их у име Оца и Сина и светога Духа, па учите их, да држе све, што сам вам заповидио, и ево ја сам с вама у све дане, до свршетка вијека амин“.

Гдје се је Христос јавио ученицима у четрдесети дан послје васкрсења? — Колико је било ученика? — Шта урадише ученици кад видјеше Христа? Шта им тад рече Христос?

Кад је Христос тако сакупио ученике онда им заповиди, да из јерусалима никуда не иду, него да чекају обећање очино, које сте већ чули — рече — од мене, а то је, да као што је Јован крстио водом, ви ћете се крстити Духом светим и то неће дуго трајати послје ових дана.

На то упитаху ученици Христа: „Господе! хоћеш ли још ове године подићи царство Израилево?„ А Исус чим на то одврати: „Није ваше знати времена и љета, јер је то отац задржао у својој власти, него ћете примити силу, кад свети Дух сиђе на вас, и бићете ми свједоци у Јерусалиму, Јудеји и Самарији, и чак до послједних предјела земље.“

Шта је заповидио Христос ученицима, кад бијаху четрдесети дан на окупу? — Шта разумијете под очиним обећањем? — Чиме је крстио Јован? — А чиме ће крстити апостоли? — Шта тада упиташе апостоли Христа? — А шта им је Он одговорио?

Сад Исус Христос изведе ученике до Витаније, подигне руке, те их благослови, одступи од њих и подиже се у највећој слави к небу; узнесе се на небо и сједе Богу оцу с десне стране. При вознесењу обави га необично сјајан облак, и изгубисе са очју Његових ученика.

Гледајући ученици за Њим опаже два ангела у бијелим хаљинама гдје стадоше пред њих говорећи им: „Људи Галилејци! што стојите и гледате на небо? Овај Исус, који се од вас узнесе на небо, тако ће исто доћи, као што га видите, да иде на небо!“

Докле изведе Исус ученике? — Шта се ту догоди? Шта се необично појави при вознесењу? — Кога опазише ученици гледајући за Христом? — Што им рекоше ангели?

Отворите библичке повијести и нађите чланак 85. „Вознесење Спасово“ па ћемо га прочитати; ту ћемо наћи што сам вам казивао.

Читај Н. први одејек! Кажите нам шта си прочитао? Читај ти Н. други одејек! Шта се ту каже? Тако се прочита сав чланак до краја.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

III. **степен.** Сад знате дјецо, да су се апостоли у четрдесети дан послје воскресенија растали са Христом. По да видимо, какав је био тај растанак — радостан, или жалостан.

Шта видимо и чујемо данашњим даном, кад се у породици смрт догоди, пак се живи морају растати са покојником? (Плакање, јаукање, уздихање; облаче се црне хаљине и т. д.) Шта мислите, какав бијаше растанак апостола са Исусом Христом? (Радостан). — Тако је. А сад ћу вам казати зашто бијаше радостан.

а.) Апостоли се вратише послје вознесења у Јерусалим с великом радости, како каже свето Евангелије: **Возвратишася ко Јерусалимъ съ радостию великою.** Утјешили се, јер су добро упамтили и разумјели оне Његове ријечи: **Иде съготовати мѣсто вамъ.** (Идем вама мјесто припремити.)

б.) Исус Христос је увјерио своје ученике, да ће невидимо вазда бити свима и међу њима, говорећи: **Язъ съ вами есмъ, во вся дни, до скончания вѣка** (Ја сам с вама, у све дане, до свршетка вијека)

в.) Исус Христос је обећао ученицима послати Духа Утјешитеља: **Инако Утѣшителъ дамъ вамъ.** (Другога Утјешитеља послаћу вам.)

Из ових ријечи Господа и Спаса нашега Исуса Христа видите, драга дјецо да је растанак апостола са Исусом Христом био много радостан.

IV. **степен.** Сад ми још једном одговорите на ова питања, да боље утврдимо што смо научили:

У који дан послје Воскресенија вознесе се Исус Христос? — Пред ким се вознесао? — На ком мјесту? — Шта рече Христос апостолима, прије, него се вознесе? — Кога опазили апостоли гледајући за Исусом Христом? — Шта рекоше ангели апостолима? — Куда се

вратише апостоли послје? Во знесенија Господњег? — Како се вратише? (Много радосни.)

V. **степен а.)** У славу вознесења Господњег славимо ми сваке године празник, који се зове Спасов дан. Спасов дан бива сваке године у четвртак четрдесети дан послје воскресенија. Рачунамо ли тако од великог четвртка — којим даном је започето страдање Христово — то пада исти празник у седми четвртак.

б.) За што зовемо празник вознесења Господњег Спасов-дан? (Јер је Исус Христос, син Божији, довршио спасење и у тај дан вознесао се опет на небо, гдју сједи с десне стране Богу оцу у слави својој.)

в.) Који од вас зна: у ком члану символа вјере се говори о вознесењу Господњим? — Како гласи шести члан символа вјере? — Шта се разумјева под сједењем Исуса Христа с десне стране Бога оца? (Да Исус Христос имаде једнаку силу и славу као и Бог отац.)

г.) На овај свечани дан поји се тропар: **Вознесася еси ко слави Христѣ Боже нашъ . . .** “ Знаде ли га може бити који од вас? (Знадем ја, ја . . .) Па дедер нам га кажи Н.! А сад ти Н.! Видите, то је од вас лијепо, кад га нијесте од лани заборавили. Али ћу га ја свакако написати овдје на табли, а ви га препишите у ваше бичежнице, пак га код куће добро научите на памет, јер опајам, да неки не изговарају сваку ријеч правилно.

д.) Сад ћемо га полако читати и превађати. (Један од ученика чита одсјек по одсјек те превађа, а учитељ помаже; непознате, може бити, ријечи се растумаче.)

е.) Училисте га лањске године и појати са четвртим разредом. Који га зна отпојати? — Како се поји? (Као сви тро-

пари четвртога гласа.) На дедер га отпој! Добро је. Али знам, да сви добро не знате, за то пазите, пак ћемо га неколико пута појати, неби ли и они научили, који добро не знају. (Учитељ поји одсјек по одсјек, а дјеца за њим. Пошто се тако сав тропар пријеђе, онда се поји неколико пута у цијелости.)

Задатак. За идући сат одговорите пи-
смено на ова питања: У који дан послеје Вос-
кресенија се вознесе Христос? — А у који
седмични дан? — Пред ким се вознесе?
— Гдје? — Шта се је необично дого-
дило? — Кога опазише ученици гледајући
за Христом? — Шта рекоше ангели уче-
ницима? — Како ми држучије зовемо
Вознесеније Господње? —

РАЗНО.

Уношење освешеног антими́нса у новопризи-
дани олтар цркве соколовачке у кључком прото-
презвитерату.

По благослову Његовог Високопреосвеш-
тенства Дабро-босанског Митрополита господина
Ђорђа Николајевића дотични је протојереј са
још тројицом свештеника у недјељу 6. новембра
о. г. послеје водо-освећења извршио обред из
„Дополнителог Требника“, а за тим је настав-
љена св. литургија.

На свршетку св. литургије, протопрезвитер
Хаџи Миле А. Попадић говорио је проповијед
сходну тој свечаности.

Услед хладног времена народа није много било.

Народ ове парохије и ако је већином сиро-
машан, али је опет поштен и побожан, и види
се да му христијанску душу и еписко лице
вјера и морал највише ресе и красе.

Овом приликом пало је 30 ф. прилога, те
с погледом на број и стање народа не може
се више ни захтјевати. Ови први новци став-
љени су у црквени ковчежић под три разна
кључа, а на кашку од ковчежића исписан је
напутак у осам тачака, изведен из конзисторијалне
окружнице од 8. јуна 1889. године број 992.

Ова црква, која је доста стара, нема ни-
каквих података, да је освештавата. Часна тра-
пеза, која је са свим малена, истесана од седре
и глаком замазана, стајала је на једном од седре
истесаном ступчићу.

Опис ове цркве може се видјети у „Бос.-
Херц. Источнику“ за 1893. годину, свеска окто-
бар-новембар, страна 501.

У *Кључу*, мјесеца новембра 1894.

Х. М. А. П.

Јавна захвала. Висока земаљска Влада за
Босну и Херцеговину, која је разним богатим
поклонима у безброј примјера показала своју
наклоност према епиској православној цркви у

овим предјелима, благоизвољела је милостиво по-
дарити и нашој цркви у Травнику слиједеће
свештене одежде, црквене утвари и књиге:

- 2 фелона;
- 2 епитрахиља;
- 2 стихара;
- 2 појаса;
- 2 пара наруквица;
- 2 ваздуха;
- 2 дискоса;
- 2 покривача за дискосе;
- 1 путир;
- 2 покривача за путир;
- 2 звјездице;
- 1 копље;
- 2 кашике за причешћивање;
- 1 дарохранилницу;
- 1 кутију са преградом за свето миро и честице;
- 2 велика пред-дверна чирака;
- 2 чирака за часну трапезу;
- 2 тросвјећна чирака на часну трапезу;
- 4 кандила, једно велико, три мала;
- 1 кадионицу;
- 1 цвијет (полијелеј);
- 4 комада св. евангелија;
- 4 октоиха и
- 4 апостола.

Поред свију ових скупоцјенијех поклона
извољела је наша Висока земаљска Влада пода-
рити нам и слике Њихова Величанства нашег
премилостивог владара Франц Јосифа I. и царице
Јелисавете.

На овако племенитом и драгоцјеном дару
од стране ове општине и васколиког еписког
народа припадајућег овој цркви изричемо Вис.
земаљској Влади синовску оданост и најтоплију
благодарност.

У *Травнику*, на Митров-дан 1894.

Српска православна општина.

РУКОПОЛОЖЕНИ

Вишегодишњи искушеник и монах мана-
стира Озрена *Серафим* (Стојан Штркић) руко-

положен је у старој сарајевској цркви од Њег.
Високопреосвештенства господина Митрополита

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Ђ. Николајевића за јерођакона и јеромонаха 6. и 12. дец. о. г. и додјељен за сада манастиру Озрену.

Коста Вуковић, свршени ученик рељевске Богословије рукоположен је од Његовог Високопреосвештенства господина Митрополита Ђорђа Николајевића у старој сарајевској цркви за ђакона и свештеника 12. и 17. децембра о. г. и постављен за администратора упражњене парохије Сеочанице у дервентском котару и протопрезвитерату.

Остоја Пантић, клирик Зворничко-Тузланске дијецезе, свршени рељевски богослов и срп.-правосл. учитељ у Доњем Вакуфу, рукоположен је од Њег. Високопреосвештенства гоеп. Николе Мандића АЕ. и Митрополита зворничко-тузланскога за ђакона, дне 29. јуна 1894. у бродачкој цркви (Бјељина, а за свештеника у Д. Тузланској цркви, две 28. августа исте године, те је одређен на ново-устројену Осјечанску парохију у протопрезвитерату грачаничком.

ПОСТАВЉЕН.

На мјесто пароха и почившег проте Тодора Голића при удовој парохији Милићи у власеничком

протопрезв. постављен је за администратора парохије син покојников, свештеник *Марко Голић*.

ПРОИЗВЕДЕН.

Илија Инђић протосинђел и управитељ манастира Озрена произведен је од Њ. Високопреосв. г. Ми-

трополита Ђ. Николајевића у старој сарајевској цркви 6. децембра о. г. у чин *Архимандрита*.

ЧИТУЉА.

Тодор Голић, протојереј и парох Милићи, у протопрезвитерату Власеничком, рођен у Голићима 15. фебруара 1835. — За ђакона и свештеника рукоположен је од Митрополита Прокосије 7. и 8. јула 1853. у Сарајеву, а произведен за протојереја од Митрополита Саве Косановића 20. јула 1881. године. Умро 26. августа 1894. Мир пепелу његовом!

Мићо Станић, парох Сарајевског поља, рођен је у Сарајеву 26. октобра 1853. Рукоположен је за ђакона 31. марта, а за свештеника 5. јуна 1872. од Митрополита Паисије у Сарајеву. По установљењу А. Е. М. Конзисторије у Сарајеву 1882. наименован је од Њ. Величанства Цара и Краља Фр. Јосифа I. почасним чланом исте. Умро 22. новембра 1894. Вјечна му памјат.

Број 2810.

НАТЈЕЧАЈ И ОБЈАВА.

У опсегу ове Дабро-босанске Епархије, налазе се данас упражњене и новоорганизоване ове парохије:

1. Блажуј у протопрезвитерату сарајевском.
2. Которац " " "
3. Мало Поље " " власеничком
4. Кладав у котару истога имена.
5. Бјелобучје " протопрезвитерату тешанском.
6. Шњеговина " "
7. Српска Мравица " прњаворском
8. Печеноговци " "
9. Бијаковац " Бос.-Градишка.
10. Папраћа " власеничком.
11. Расавци " Стари Мајдан.
12. Пљева " герзовачком.
13. Пецка " "

14. Бушевић " Бос.-Крупа.
15. Рујница " бихаћком.
16. Буковача " петровачком.
17. Ведовица у протопрезвитерату костајничком.

Позивају се свршени богослови, који нападају овој Епархији, да овамо одмах поднесу своје молбе ради рукоположења на те упражњене парохије.

Примјећује се, да и рукоположени свештеници могу компетовати, а за манастир Папраћу имао би се пријавити један свештеник јеромонашког чина — или удов свештеник, којч јеромонахом постати жели.

Из сједнице конзисторијалне у Сарајеву 26. новембра, 1894.

АЕМ. Конзисторија Дабро-босанска.

ПОШТОВАНИМ ЧИТАОЦИМА „Б.-Х. ИСТОЧНИКА“.

Са овом свеском навршује се осма година животу и постанку „Босанско-Херцеговачког Источника“.

У овој години, поред многих и разних недаћа, као: промјене уредника, скупоће овдашњих штампарија, малог броја претплатника, спорог наплаћивања претплате, немања извора

да се радови (чланци) награђују, као и тога, што је уредник заузет другом службом и звањем, те лист само узгред уређује — поред свега тога велимо, „Источник“ је ипак на вријеме излазио, те старао се, да намијењеној потреби што више задовољи и одговори.

Но колико је одговорио цијељи својој, узев у обзир горе поменуто и непоменуто, нека оцијене и пресуде поштовани читаоци. А колико је год успјео, заслуга је највише онијех, који га претплатом и сарадњом помогоше.

За то са овом, овогодишњом последњом свеском, сматрамо за часну дужност изрећи захвалу редовним и **тачним** претплатницима овога листа, а тако и уваженој г. г. сарадницима, (чија се часна имена у „садржају“ на крају ове свеске видити могу), који су са својим цијењеним радовима овај лист помагали. И ако овај лист нема извора, да боље чланке и радове награђује, то су ипак наши уважени сарадници, као „моба“ на овоме листу добровољно и бесплатно радили.

Поред претплатника и сарадника споменути нам је овдје и г. г. наше књижевнике, који нам своја нова дјела **на приказ**, а тако и славна уредништва, која нам своје листове у замјену слаше, те напомињемо, да ћемо у будуће само оне књиге и брошуре, које нам на приказ послате буду, према околностима приказивати.

Овом приликом извињавамо се, да нам не замјере г. г. сарадници и други дописници, што им на сва њихова писма и питања посебно писмима не одговарасмо, него некима у листу под рубриком: „одговори уредништва“ а некима и никако.

У листу одговарасмо више пута за то, што је један одговор, можда у истој или сличној ствари, имао и за друге вриједити; а и за то, што вољесмо отворено и јавно одговарати, — не наводећи за то, и још многе друге разлоге и околности усљед којих тако радисмо.

Некима опет и не одговорисмо, јер смо уврштење њихових чланака или дописа сматрали за одговор и т. д.

Завршујући ову годину, у нади смо, да ће нас претплатници, сарадници, књижевници, као и славна уредништва листова и идуће године у истој пажњи и сјећању имати.

Уредништво „Б.-Х. Источника“.